

ΜΕΓΑΛΗ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΓΚΥΚΛΟΠΑΙΔΕΙΑ

Η ΣΤΗΛΗ ΜΟΥ

Ἡ «Ἐλεημοσύνη» σου, κ. Π. Γεν., ὡς στιχοῦργημα, μοῦ θύμησε, τί νά σοῦ πῶ, ἕνα παλιό τοῦ Λάντσε δπου κι' ὁ στίχος:

Ἄλγε, δὲν πρόφθασε νὰ εἰπῇ μ' οὐδὲν!

Ὡς ἰδέα, δὲν μοῦ θύμισε ἀπολύτως τίποτε, ἀφοῦ σὺ, γράφοντας, δὲν ἐστάθης «τίμια» ἀπέναντί της, παρὰ μοῦ πῆρες πόζα! Ξέχασες ὅτι γιὰ «εὐγενικό ζήτημα» καὶ γιὰ «Ἐλεημοσύνη» γράφεις, πού μ' ἔδωκε, κατὰ τὸ στίχο τοῦ ποιητῆ

λάμπει ἡ ἑλπίδα, ἅμα φανῇ, σὲ μάτι ἀπελπισμένο
τὸ κλάμμα γίνεται τραγοῦδι,
ὥστόσο δὲν δείχνεται, κρύβεται,

σὰ λούλουδο πού ταπεινὸ βαθεῖα στὰ χόρτα ἀνθίζει,
μὰ στὸ γλυκὸ τοῦ ἀνάσασμα μυροβολοῦν οἱ κάμποι.
Βέβαια «Ἡ Ἐλεημοσύνη» δὲν εἶν' ἀπ' τὰ καλλίτερα τοῦ Προβελεγίου. Δι' αὐτό, καὶ διότι μὲ τὸν καταληκτικὸ στίχο

τὸν ἑαυτὸ σου, ἀνάξιε δούλε, ἔλεησε!
πλησιάζεις λιγὰκι τὴν ἰδέα πού δίδει τὸς «Ζητιάνους τῶν παρισινῶν δρόμων» τοῦ Παπαντωνίου, ἀκούσε τους:

Εἰς τὸ γαλάζιο φῶς πού ἔχει γλυκάνει
τὸ σκοτάδι τοῦ δρόμου, θὰ περάσουν
οἱ εὐγενικοὶ πού τραγοῦδοι ζητιάνοι,
Νὰ εἰπῶν τὸ τραγοῦδι πού μᾶς λένε
πάντα τὴν ὥρα αὐτῇ, κ' οἱ λογιμοὶ μᾶς
ἀκούγοντάς το, ἀπ' τὸ μπαλκόνι, κλαίνε.
Νὰ μᾶς εἰπῶν τὴν ἡσυχὴ ἑλεῖα
πού ἔναν καὶρὸ σὲ φωτεινὸ σαλόνι
τὴν τραγοῦδοι δὲν ὁμορφὴ κυρία.
Ὅπου κατόπι, μὲ τὰ χροῖα, δίχως
κανεὶς νὰ τὸ ἐννοιαστέ, σὺν τὴν ἀγάπῃ,
σὺν τῇ γυναικί ἐγέρσας κ' ὁ ἦχος.
Καὶ τώρα ἡ βραδυνὴ, πού ἀκούονται μολὶς
φωνῆς πολὺ σκυφτῶν σακατεμένων,
τὸν γυρίζουν στὰ τριστεράτα τῆς πόλης!
Τοὺς φτωχοὺς λυπηθῆτε, ἀλλὰ τὸν ἦχο
ἐλεῖστε, πού πρόβαλε ἀπ' τοὺς τάφους
μὲ τὸν παλῆρό του σύντροφο τὸ στίχο.
Ναί, μοῖρα, πολυστέναχτη τῶν ὄντων,
τοὺς ἀκούει καὶ ἀγρότατα σάλεσιν
τὰ σβυσμένα κεφάλια τῶν γερόντων,
Θυμμένα τὴν ἀπειρὴ εὐτυχία
ποτέ, πού ὁ ἴδιος ἦχος, ὁ ἴδιος στίχος,
γεννοῦσαν τὴ γλυκεῖαν ἀνησυχία
Στοὺς κόρφους, καὶ ἡ καρδιά μὲ ἀρρυθμὸ χτύπο
ἀπ' τὰ γέλια φτερούγιζε στὰ δάκρυα
σὺν τὸ ἑλαφρὸ πούλακι μὲς τὸν κήπο.
Ἐπέρασαν ἡ ἀγάπες πεθαμμένες,
μὲ τὰ κερὰ τοῦ πᾶντος τὰ στημένα
σὲ ἀργυρὰ κηροπήγια φωτισμένες.
Μὰ ὁ σκοπὸς πού τίς εἶχε συνδέσει
δὲ θέλει νὰ πεθάνει καὶ γυρίζει
στῆς πόλης τῇ βοῇ νὰ διακονῇ
Τὸ δάκρυ, πού ἡ ψυχὴ μᾶς πάντα ἀφίνει
νὰ στάξει ἀπ' τὸ μπαλκόνι, στίς καυμένες
τίς παλῆς μελωδίας ἑλεημοσύνης...
Φάντασμα τραγικὸ τῶν περασμένων
ἔτσι περὶ σὺς δρόμους καὶ πλανᾷσαι
στὴν ἀτέλειαν λυτῇ σου πιστῇ.
Κι' ὁ ζητιάνος θαρρῶντας πῶς ἐκεῖνος
εἶν' ὁ σακάτης, πῶς αὐτὸν ἐλεῶμε,
γυρίζει καὶ μᾶς λέει: εὐχαριστῶ.

Οὕτε «τραγοῦδι» εἶνε «τὰ περασμένα» σου, κ. Σ. Ξ. Μ., οὔτε ποίημα· μὴ ἰδέα εἶνε, τὸ πολὺ μὴ πλαστικὴ ἀλήθεια ριχμένη στὸ χαρτί. Στείλει μου λοιπόν, καθὼς ὑπόσχου, ποίημα ἢ πεζο, πρωτότυπο ἢ μετάφρασι, ὅ,τι θέλεις, μὰ νὰ εἶνε...

Τὸ «Εἰς τὸν θάνατον κορασίου», κ. Ν. Πατρ., δὲν ἐπιδέχεται καμμιά σύγκρισιν μὲ τὰ δύο σου προηγούμενα· εἶνε σχεδὸν ἄψογο αὐτό — λέγω «σχεδόν», γιατί ἔχει ἕνα θεατρικὸν τόνον, κάποιον παλιωμένο ρομαντισμό, κ' ἀρκετὰ οὐ, ἀε, ἰά, αὐ. Μ' αὐτὰ δὲν εἶνε τίποτε μπρὸς τὴν κακοτυχία πού τοῦμελλε ν' ἀνακαλῇ στὴ μνήμη «τὰ δύο ἀδελφία» καὶ ν' ἀναγκάζῃ σὲ μὴ τόση ἄδικη παραβολή.

Γενικῶς, βέβαια, ἡ κριτικὴ δὲν «μαθαίνεται», κ. Κ. Σωτ., μάλιστα ἡ δημιουργικὴ, ἡ «μεγαλοφυΐα», ὅπως γράφεις. Ἐχουμε δμως καὶ τὴν λεγομένη τυπικὴ κριτικὴ, κ' αὐτὴν μπορεῖ νὰ τὴν ἀσκήσῃ καθε ἀνθρωπος μὲ κοινὴ μάθησιν καὶ κοινὴ νοημοσύνη. Ὅσο γιὰ τοὺς κάποιους κανόνες της, αὐτοὺς θὰν τοὺς εὑρῃς μόνος σου, μετὰ τίς πρώτες δοκιμῆς. Τὸ κάτω-κάτω, ἀκούσε καὶ κανένα δάσκαλο. Βιβλία σχετικὰ — δὲν γίνονται — θὰ ὑπάρχουν, καὶ πολλὰ· ἐγὼ δμως δὲν ξέρω, καὶ δὲν ἠμπορῶ, συνεπῶς, νὰ σοῦ συστήσω παρὰ μόνο τοῦ L. Cel-lierier: «L' analyse et la cri-

tique». Εἶνε μὴ τεχνικὴ λεμονάδα à la Viennoise, τόσο ἀηδιαστικὴ, ὅπου μπορεῖ νὰ φευγατίσῃ γιὰ πάντα τὸν κριτικὸν πυρετὸ σου — ἐφ' ὃ καὶ θὰ σοῦ τὸ δώριζα εὐχαρίστως!

Τὰ «δροςοβρόχια», τ' «ἀφροφίλητα» καὶ τὰ τέτοια, κ. Ν. Πατρ., εἶνε λογιωτατικὰ κατασκευάσματα, μὴ ἔχοντα καμμιά σχέσιν μὲ τὴν δημοτικὴν ἢ μὲ τὴν γλωσσολογικὴν ὁμορφίαν τῶν ἀληθινῶν δημιουργιῶν. Ὅσο γιὰ τὸ δικτάστιχο «Στὸν Παρθενῶνα», εἶνε ἀνάγκη δηλαδὴ νὰνε σεληνόφως, κ' ἕνας Ἀπόλλων νὰ «σέρνῃ» νύφες ζωτικῆς γιὰ νὰ σοῦ φαντάξῃ; Γενικῶς, πολλὲς ὑποκειμενισμοὶ καὶ τέτοια ἀδυναμία ὅπου δὲν γίνεται φιλολογία. Ὁ «Ἰσαῦ» κατὶ καλλίτερο, μὰ γιατί εἶσαι «βέβηλος» δὲν πολυκατάλαβα.

Κε Φλοῖσβε, μὲ συγχωρῆς πού σὲ ὑποπεύομαι, ἀλλὰ τί νὰ κάμω; μήπως τὸ θέλω; Ἄλλοτε γραπτὰ σου ἐγὼ δὲν ἔχω πάρεν αὐτὰ δὲ πού μοῦ στέλνεις εἶνε ἀπ' τὴν μὴ μεριὰ γεμάτα χτυπητὲς ἀνομοιοτυπίες καὶ φοβερὰ ἀντιγραφικὰ λάθη, κ' ἀπ' τὴν ἄλλῃ ἀρκετὰ καλὰ. «Τὸ τραγοῦδι τοῦ ψαρά» αἰφνης, πού θὰν τὸ διπλοῦπέγραφε κ. Δροσίνης; ἀλλὰ καὶ τὸ «Παράπονον», κ' ἡ «Διμνοθάλασσα», ὅπου

συχάζει σὺν τὴν ξένοιστην νυφούλα ἕνα νησάκι.

Μεσ' σὲ χαβούζι παστρίκι, σὰ γλάστρα φουντωμένη μοιάζει, πού βρέχει τ' ἀνθία της μὲ τοῦ νεροῦ τὸ κλάμα.

Τέλος καὶ τὸ πεζο «Ὁ Νικολός», κ' αὐτὸ καλοδουλεμένο εἶνε. Ἀλλὰ μοῦ γράφεις «πιδ» ἀντὶ «ποιός», «σχωρόταν» κ' «ἐτρογ» κ' «ἀνακρίχεν» κ' «εἶθελε» κτλ. κτλ. (1)

Σ' εὐχαριστῶ καὶ σὲ συγχάριω, κ. Γ. Ρῶ. Μὰ τὰ τελευταῖα σου δὲν μ' ἔρεσαν, παιδί μου, καὶ μὴ ζή-τᾳς τὸ γιατί. Κάλιο γράψε ἄλλα, θυμούμενος τῇ «Μοναξιά», τὸ «Βραδινόν»... Ο ΑΡΧΙΣΥΝΤΑΚΤΗΣ

ΚΑΠΟΙΕΣ ΩΡΕΣ, ΚΑΠΟΙΕΣ ΣΚΕΨΕΙΣ...

ΤΟ ΧΡΥΣΟ ΠΟΥΛΙ

Ἄλλοι ὀλομόναχοι, ἡρωϊκοί, μὲ μόνῃ συντροφίᾳ τὸν ἑαυτὸν τους· ἄλλα ξενάρια μὲ τὸν στανὶ ἀταίριαστα, ἢ καὶ θεληματικὰ ταιριασμένα, μερικοὶ θαρραλέοι, οἱ περσότεροι φοβισμένοι· τρομασμένοι καὶ περιμένοντες πάντα τὸ κακὸ, καὶ σκύβοντας τὸ κεφάλι καὶ ζητώντας ἀποκούμπι, καὶ προστάσια, καὶ καταφύγιον· ἄλλοι ἰσχυροὶ, παντοδύναμοι, πλούσιοι ἐτοιμοὶ γιὰ κάθε ἀγῶνα· ἄλλοι ἀδύναμοι, μὲ τὴν ψυχὴ δεμένη σὲ μὴ κλωστή ἐτοιμὴ νὰ σπάσῃ, ὅλοι, ποῖος λίγο, ποῖος πολὺ, στὴν ἰδίαν θάλασσα ταξιδεύουμε. Ἐχουμε καὶ γαλήνη· ἔχουμε καὶ τρικυμία. Ἀντικρύζουμε γελαστὲς ἀκρογιαλίες, μὰ καὶ βράχους καταμειλάνους. Ἀκούμε κ' ἠηδονῶν κελαιδισμοὺς καὶ κορακιῶν κρογμοὺς.

—Πάει πέρασε κ' αὐτός! Μπήκαμε στὸν ἄλλον.

Κάθε χρόνο τὰ ἴδια. «Ἡ γέννησίς σου Χριστέ ὁ Θεὸς ἡμῶν» προχθές, «Ἐν Ἱερὸν βαπτισμοῦ σου Κύριε» σήμερα... Κ' ἔπειτα; Χαιρετᾶμε καὶ τὸν σεβαστὸν μᾶς Ἀγ. Βασίλειον.

Μπήκαμε στὸν μόλο λέω! Καὶ τί βγαίνει μ' αὐτό! Μήπως θὰ σταματήσῃ τὸ ταξεῖδι; Μέσα στοῦ Πόντου τὴν ἀγοριάδα καὶ πότε πότε τὴ γαλήνη, στὴ σκοτεινιά καὶ στὴν ἀνεμοζάλη στὴν ἀστροφεγγιά καὶ στὸ ἄρωμα μιᾶς βραδυᾶς ἀνοιξιάτικης, στὸ μούγκρισμα τῶν κυμάτων, ἢ στὸ μεθυστικὸ φλοῖσβισμα στὰ πλάγια τοῦ καραβιοῦ μᾶς, πᾶμε ὅλοι τρομαγμένοι, ἀνήσυχτοι ταξιδιώτες. Καπετάνιος δὲν εἶνε κανεὶς ποτέ. Κι' αὐτὸς μὲ τὸ στέμμα στὸ κεφάλι, κ' ὁ ἄλλος μὲ τὸ ἀχυρένιο καλύβι· κ' ὁ ἕνας μὲ τὰ λόγια τὰ μεγάλα, κ' ὁ ἄλλος μὲ τὸ πνεῦμα τὸ τρανὸ, πιάνονται ἀγκαλιασμένοι· κυττάζονται στὰ μάτια ἀναρωτιώμενοι ὁ ἕνας τὸν ἄλλον. Προσπαθοῦν νὰ πάρουν θάρρος, παρηγορίαν· νομίζουν ὅτι κατὶ ἀρχίζει νὰ φωτίζῃ γιὰ μὴ στιγμὴν ἐκεῖ μακρυνά· κ' ἔπειτα χαμηλώνουν τὸ κεφάλι ντροπιασμένοι μπροστὰ στὸ πελώριον αἶνιγμα.

Τίποτε δὲ βλέπουμε. Κ' ἐκεῖνο ξεγέλασμα καὶ τ' ἄλλο ἀπάτη, καὶ τὸ τρίτο ὁπτασία μᾶς στιγμῆς, καὶ συννεφάκι πού διαλύεται καὶ καπνὸς πού πάει ψηλὰ καὶ σβνέται μὲ σπίθες ἀνάλαφρες πού τρεμοσβύνουν.

Κι' ὅμως μέσα στὸ ἄσκοπο, ἀνεξήγητο, κ' ἄεδιάλυτο αὐτὸ ταξεῖδι τριγυρίζει ψηλὰ κ' ἀπὸ πάνω μᾶς ἕνα μικρὸ αἶνι κ' ἄπιαστο, ἕνα ἀσημαντό καὶ τεράστιο μαζί πραιμάτιο, ἕνας ἄερας, ἕνα τίποτε κ' ὅμως τὸ πᾶν· ἡ ζωὴ μᾶς, ἡ ὑπαρξίς μᾶς κ' ὁ λόγος ὁ μοναδικὸς γιὰ νὰ ζοῦμε καὶ νὰ ὑπάρχωμε.

—Πάει κ' αὐτός, πέρασε! Μπήκαμε στὸν ἄλλον! Νά τὴν ἡ σκιά ἐνός πράγματος πού δὲν τὸ γνῶ-ρισε κανεὶς ποτέ. Σκιά πιστευτὴ καὶ λατρευτὴ γιατί εἶνε γόησσα καὶ βασίλισσα καὶ μάγισσα τῶν Παραμυθιῶν. Εἶνε τόσο γλυκεῖα, ἔρχεται τόσο βαθειὰ ἀπὸ μέσα μᾶς, τόσο ριζωμένη εἶνε μὲ τὸ δυστυχισμένο «ἐγὼ μᾶς», ὥστε μὲ τὴν λατρεία μᾶς, μὲ τὴν ἀγάπην μᾶς, μὲ τὸ σφιχτὸ ἀγκάλιασμά μᾶς παίρνει φανταστικὴ δύναμι, κ' ἀπὸ μικροῦ πραιμάτιο γίνεται μεγάλο, τεράστιο, ἀπέραντο κ' ἀμέτρητο, σὺν τὴν ψυχὴ μᾶς· γίγαντας καὶ τέρας πού δὲν τὸ χωρεῖ ὁ κόσμος ὅλος· γι' αὐτὸ φτάνει καὶ πέρα ἀπ' τὸν κόσμον τοῦτον.

Τραβᾷ τὴ λογικὴ καὶ τὴν κοιματιάζει! Ἀρπάζει τὰ γεγονότα καὶ τὴν σκληρὴν πραγματικότητα καὶ τὰ κάνει κουρέλλια! Ὅ,τι δὲν τοῦ ἀρέσει τὸ παραλαμβάνει, τὸ θρυμματίζει καὶ τὸ ἐξαφανίζει.

—Μέριαισε ὁπὸ δῶ. Ἐγὼ μόνωκα θὰ μείνω. Τὴν ξέρετε τὴν ἐλπίδα; Αὕτῃ εἶνε. Μήπως εἶνε φωνὴ Θεοῦ. Μήπως εἶνε ὁ ἴδιος; Ἄς ποῦμε πῶς εἶνε ἕνα δῶρο τοῦ μονάχα, δῶρο ὠραῖο, φαντα-τερό, ἀτίμητο, λαμπρὸ ὅπως ὁ Κόσμος, καὶ ψεύ-τικο ὅπως ὁ Κόσμος.

Δῶρο εἶπαμε! Κι' ἂν δὲ μᾶς τὸ δινε θὰ τὸ παίρναμε μό-νοι μᾶς.

Τὸ πήραμε μόνοι μᾶς καὶ τοῦ τὸ κλέψαμε.

Θεῖον δνεῖρον· αἰθέριο καὶ γλυκύτατον, μέρα καὶ νύχτα καὶ κάθε στιγμὴ. Γιατί τὸ γιορτάζουμε μὴ μέρῃ μόνωκα ἐπίσημα;

Μέρα δὲ λείπει ἀπὸ πάνω μᾶς. Πουλί πολύχρωμο μὲ τὰ φτερά καὶ τὰ πούπουλα φανταχτερά, περιτριγυρίζει σὲ κάθε μαρμαρῆν καρδιά, πλέκει νέους κόσμους, φαντασι-κούς πάλι. Δίνει γλυκεῖα ὑπό-σχεσι στὸν ἄλλον, ὅτι ἐκεῖνο πού σκίζει τὰ στήθεα του δὲν εἶνε τίποτε· θὰ περάσῃ. Κι' ἐκεῖνος πού φυλάει παρὰ τοῦτον τὸ κρεββάτι κ' ἀντικρύζει ὅτι τὸ παρῶντο μακρυνά τους προ-σινισμένους κάμους, τοῦ χρό-νου θὰ τρέξῃ ἐκεῖ μέσα. Κι' ὁ φτωχὸς βλέπει χρυσάφια, κ' ὁ πλούσιος περισσότερα διαμάν-τια, κ' ὁ σκλάβος τὴ λευτεριά του, κ' ὁ τυφλὸς πρέπει νὰ ἰδῇ, κ' ὁ χωλὸς νὰ τρέξῃ καὶ νὰ περὶδῇ. Κ' ἡ μάνα πού βλέ-πει τὸ μικρὸ της γάβρουχά μπροστὰ της, θὰ πιαστῇ ἀπ' τὸ χρυσὸ φτερό της καὶ θὰ πῇ...

—Δὲν εἶνε ἀλήθεια! Δὲν εἶνε—αὐτὸ εἶνε ἀλήθεια! Ἡ μόνῃ ἀλήθεια—φωτεινὴ ἀ-λήθεια, περὶ σὺν ψέμμα, παν-τοτεινὸ ψέμμα.

ΒΕΛΑΣΚΟΥΕΘ.—Μένιππος (ὁ ἐκ Γαδάρων κυνικός), Αἷσπος (ὁ Φρύξ μυθοποιός). Ἀμφότεροι εἰς τὸ Prado τῆς Μαδρίτης]

ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΩΝ ΜΕΛΕΤΩΝ
ΚΟΣΜΗΤΕΙΑ
ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΥ ΚΑΙ ΕΚΔΟΣΕΩΝ
ΔΩΡΕΑ *καρ. λατφ*
ΗΜΕΡΟΜ. *29/9/28*
ΑΡΙΘ. *23585*

α | μέρους στην αρχή | Καλοτύχοι δε τούτων τον χρόνον

και τρισευχισμούς στον άλλον! Μονάχα το νερό είνε λιγάκι δύσκολο... Δύσκολο 'μπρε παιδί, να μη βρέξη ο άνθρωπος τ'άχει το δυό μέρες στην άρσάδα. Αν δεν επιβάλλονταν κ' η στέγη του νερού, α'! μα θάταν πρόθυμος ο Χαίμ Χαϊκάν να κρατήσει η στέγη όλες τις μέρες της εβδομάδας, απ' τη μία Παράσκα, ή Ιωάννη την άλλη.

Αν νομίζετε πως αυτά είνε παραμύθια, γελέστε, και με συμπάθετε. Κάτι παρόμοιο συνέβηκε με τον ίδιο το Χαίμ Χαϊκάν. Μιά βδομάδα δάκαυσε, πριν απ' τις 9, δέ γέννηκεν ο άρχλος γωμάκι και ζούσε μονάχα με νερό.

Ποιος νάν τον δη και νάν τον πόση χαμπάρι; Η γυναίκα του πάντα στο κρεβάτι, οι μεγάλες του κόρες δηλ τη μέρα στο εργαστήριο, τα μωρά δε νιώθουνε απ' αυτά τα πράγματα, εκτός απ' το γωμά που για δαύτο λιμάζονε πάντα... Η γυναικούλα τους λαγαρώει όλοένα και τ' άντερά τους γονιγονίζουν άδύνακα.

— Σήμερα θάγεται ακόμα ένα κομμάτι γωμά, τους λέγει ο μπαμπάς τους χωρίζοντας σε δυό το κομμάτι, ένα ή Φριδίκη κ' η Μπελικά απλώνουνε τα κοκαλιάρικα και ναυροδρά γερνάκια τους και το πρόσωπό τους λίκνεται από εύντυνα.

— Μα εσύ, μπαμπά, δε θά πιάς διόλου; το λένε τα μεγάλα του παιδιά κατά το βραδυνό φαί. «Δεν πιστεύουμε να ηγοστήσεις και σήμερα!»

— Ο μη γίνετο! σήμερα να μη ηγοστήω! τους αποκρίνεται έκπνοος. Και σκέπτεται μέσα του: «Έτσι τους ξεγέλασα, δίχως να βγάλω και ψευτιά απ' το στόμα μου. Γι' σημασία είνε άλλωστε, αφού πίνω νερό...»

Μόλις ήμισαν οι 9 του 'Αβ, αισθάνθηκε ο Χαίμ Χαϊκάν πως η ζωή του είχε αλαφρύνει φοβερά. Ποτέ του δεν είχε αισθανθή τόσο ποικιλοπενή το σώμα του. Έγινε πως δεν είχε καμιά διάθεση για τροφή καταλάβαινε πως αν έβαζε κάτι στο στόμα του θάν του είναν άδύνατο να το καταπιεί!

Εν' αλήθεια πως η καρδιά του είχε αδυνατίσει τα χέρια και τα πόδια του τρεμουλιάζαν. Γέλασε καβάρια, το αισθανόταν, πως το κομμάτι του έλκωνε και οι δυνάμεις του λιγνύονταν.

Μα όστόσο ο Χαίμ Χαϊκάν είχε κότσα γερά. Παιρνει το λουπόν το γωμά του μαζί με τη μερίδα των κρεμμυδιών, φωνάζει τα δυό του μωρά, τη Φριδίκη και τη Μπελικά και τις λέγει σιγά:

— Νά, πάστε, φάγετε τα οείς, και μη λέτε τίποτε της μαμάς.

Η Φριδίκη κ' η Μπελικά παίρνουνε απ' το χέρι του τη μπτονική και τα κρεμμυδιά και κοιτάζουνε το άγχο πρόσωπο του πατέρα και τα χέρια του που τρέμουν...

Ο Χαίμ Χαϊκάν κοιτάζει σκεπτικά τα μορονδύλια του που καταβράζουν το φαί, σκέπτεται και καταπίνει το σόλμο του, σκεπτικώς τα μάτια του, σηκώνεται απ' τη θέση του, γιατί δεν μπορεί να περιμένει πια τα κορίτσια του, που δουλεύουνε στα τσιγάρα, βάζει τα παπούτσια του, παίρνει το βιβλίο των θρηνοδιδών και τραβίζει κατά την Μπεθ 'Αμιδράς, ενφ τα πόδια του κλονίζονται...

Φτάνοντας στην πανάχα Μπεθ 'Αμιδράς της Καθολικής, την εύρισκε άδεια. Πήγε και κάθισε σιμά στο 'Ιερό, πάνω στα μάγκο εντελώς αναποδογυρισμένο, πασάτεψε, βρήκε ένα σκεπασμένο, το άναψε. Ακούμπησε τη ράχη του στον τοίχο, άνοιξε το βιβλίο κ' άρχισε να γράφει τους Θρήνους: «Θέ μου, έρμηξέ με, ή Ξύνη να τα περπατάς της»... Σιγοκλείει τα βλέφαρά του και βλέπει μέσα σ' όραμα: Νά η Ξύνη μ' γλυκεία, νέα γυναίκα, όμορφουλή, ναυρονιμένη, ζωομένη με σάκκο, θλιμμένη, τεντώνει τα χέρια της απελπισμένα και κλαίει τα άδικωμένα παιδιά της που πέφτουνε καθημέρα σε έβνες πολιτείας, κάτω από ζυγό δουλείας.

«Ξύνη, δε θά μ' έρωτήσεις, πως είνε τα παιδιά σου; Του κοπαδιού σου τ' άπομεινάρια που τόσο λαχταρούν για Σέ;...»

Κ' ο Χαίμ Χαϊκάν άνοιγει τα μάτια του και χάνεται από μπροστά του αυτή η Ξύνη ή νεαρή γυναίκούλα, ή ναυρονιμένη. Κ' εύθης ένα άλλο όραμα βλέπουν τα μάτια του: Άνάμει απ' το σκεπασμένο παράθυρο, άνάμει απ' το χαραγμένο τζάμι, μια λεπτή άχτιούλα γλυστορά, μια τελευταία άχτιούλα του ήλιου, που βασιλεύει πίσω απ' την πόλη. Άν και σφαλνά πάλι τα μάτια, κοιτάζει όστόσο πολύ καλά αυτήν την άχτιούλα κ' όχι μονάχα την άχτιούλα παρά όλόκληρο τον ήλιο, διάκαιρο το φωτεινό δίσκο, πλημμυρισμένο μέσα στην λάμνη του που κανείς δεν μπορεί να τονε δη, κανείς να τον άντικρύσει, εκτός από δαύτον. Μίαν άλλοκτη ήδονή νιώθει τώρα ο Χαίμ Χαϊκάν μέσ' ο αυτή τη λάμνη. Σμηνδένεται μέσα του η ήλικη του ύπνοσσι, διαχέει απ' το νου του όλες τις σκέψεις του κόσμου...

Πόσο του είνε γλυκό!... πόση ήδονή αισθάνεται!... Λαφρειά σαν πούπουλο είν' η ζωή του, λαφρειά! Τώρα μπορεί, ναι, να ηρωθή πάνω απ' όλα τα έπιγεια. 'Α, το είνε τόσο εύκολη αυτή η ηγοστήα... τόσο εύκολη!

Σφαλούν το μάτια του Χαίμ Χαϊκάν και βλέπει μπρος του τ' όραμα ενός καινοτόμου, μαγικού κόσμου, που δεν είνε ποτέ του κάτι το παρόμοιο. Νά άγγελοι τονε προσδέχονται, Χερουβείμ φτερουγίζουν όλόγυρα

ΤΟ ΠΕΣΚΕΣΙ ΤΗΣ ΓΡΙΑΣ

Είτανε δυό μήνες που η γριά τόν έχασε!

Αυτή είχε τα έβδομηντα περασμένα κι' από τις τρεις γενιές που πέρασαν μπρος στα μάτια της σωζόταν, τελευταίος, αυτός μονάχα, γυνίς και μονογυνίς, άγγόνι και ξαγγόνι. Σάφουν ένα πρωινό, με χίλια δυό λόγια μασημένα, κάποιος ταχυδρόμος του χωριού της ψιθύρισε στ' αυτή πως κάτι πατριωτάκια του είναν πως είν' ανάγκη να πάη το ταχύ στη χώρα γιατί είν' ανάγκη - τη θέλει ο Σταμούλης, το χαδιάρικό της!

Η σούστα την έφερε σε μία ώρα μέσα στη χώρα! Την κατέβασαν μπροστά σ' ένα μακρονάρι, και της είπαν πως εκεί μέσα τόν έβουνα!

— Τόν έβουνα; Τι θά πη τόν έβουνα; Δέ σοφιάστηκε γι' αυτή τη γριά, γιατί δεν κλονίστηκαν και δε σάλεσαν και δε λύγισαν τα πόδια της. Το σάλεμα έβγινε ψηλότερα, κι' άρχισε να γελάει.

Σαν την είδανε να γελάει, γέλασε κ' η μικρή συνοδεία που κατέβαινε 'Ε στρατιωτάκια, νεοσύλκετοι κι' αυτοί, με τα ντουφεκία άστράφτοντα στις άχτιδες του ήλιου, που έβγινε κι' αυτός πηγαίνοντας να δώρη. Κατέβαιναν βιαστικά, άνυπομονοι να τελειώσουν με το θάνατο, που ό,τι έκανε έκανε, και να ξεναχωριστούν στη ζωή την πολυπόθητη.

— Όποιος πάει ώρα καλή παιδιά!

Οι ζωντανοί με τους ζωντανούς κι' οι πεθαμένοι με τους πεθαμένους!

— Και οι παλαβοί με ποιούς, μαρε μάτια μου; ρώτησε ο παπάς. Τι θά την κάνουνε τώρα τούτη δω τη γερόντισσα που κλαίει και γελάει. Τρελλούς άνθρώπους τί τους άφνισουν, Θέ μου, και γυρνούν δέξο;

Η μικρή συνοδεία πήγαινε βιαστικά να τε...

Κάθε Σάββατοβράδυ, χωρίς να λείψει ένα, πάντα ή ίδια σούστα τη φέρνει απ' το χωριούδάκι. Αυτή κατεβαίνει μ' ένα μικρό ταγάρι κρεμασμένο στον άριστερό της ώμο. Σιμώνει το σκοπό, κυττάζει με μάτια φοβισμένα ή και άπληνη μέσα στη μεγάλη αλήτη του στρατώνα. Μένει άκουμπτημένη σ' ένα τοίχο, άκουει για ώρα τα σάλπιγμα, τις φωνές, τα χλινιγνίσματα των άλλων, άνασάνει τη βαρεία μυρωδιά του στάβλου κ' έπειτα, αφού μύληση μονάχη λίγη ώρα, άρχίζει να καταμετρά, να φοβερίζη, να παρακαλή, σηκώνει τα χέρια ψηλά κομμά φορά βράζοντας μία φοβερή κατακάστα που πηγαίνει άγνιστον που, κ' ύστερα παρακάστα λέει στο σκοπό:

— Νά τόν βγάλουμε απ' τη φυλακή μία στιγμή, μούλια, παιδάκι μου, πέσ' τους να τόν βγάλουν!

Κ' ο σκοπός που έβρει κάθε Σαββατόβραδο να παίζει το θείο παιχνίδι του...

— Δεν μπορεί Κυρά! Θές να με τουφεκίσουν;

— Όχι παιδάκι μου! όχι γυνί μου! Μα έλα που θέλω να τόν δω... πως θά κάνουμε να τόν δω...

— Πέρνα τ' άλλο Σάββατο, κυρολίτα.

Και με την παρηγοριά του άλλου Σαββάτου χώνει το χέρι στο ταγάρι βγάινει με προσοχή κ' ελάνθαι ένα δέμα διπλωμένο σε χαρτί και το παραδίνει στα χέρια του σκοπού.

— Δός' το μουσικά, κρυφα στα χέρια του... άκου; Την ευχή μου νάχης!

Κ' ό,τι έκανε όταν ζούσε 'εκείνος το κάνει π' κτικά και τώρα! Κ' το μικρό δωματίκι, τότε με λίγα αινιγματικά, τότε με τυρί και μ' έληες κάθε Σαββατόβραδο το περιλαβαίνουν δυό τρεις συντοπίτες που μακαρίζη, και το γλεντούν, σαν κολύβια του!

— Οί ζωντανοί με τους ζωντανούς, παιδιά!

Το τελευταίο Σάββατο κυττάζε πονηρά το σκοπό, κούνινε το δάχτυλό της φοβερίζοντας τάχα, και τούτε:

— Τούτη τη βολά έχω και κάνα δυό δίπλες μέσα, γυνί μ'. Στά χέρια του τ' άκου; στα χέρια του!

— Έννοια σου κυρά μάννα!

Ο σουστιέρης, μακρινός ψυχόπονος συγγενής που χαιδεύει την τρέλλα της, την άνέβασε προσεκτικά στη σούστα, χτύπησε τόν ψαροή του, κ' ή σούστα, άναστηδώντας χαλκικά κι' αλλόκτα, τράβηξε από άνεμος μακρυά, άφνισοντας να φαίνεται από πίσω ένα δολομωρό μαντίλι, σφιγμένο καλά, τους άπ' τις δυό μεριές, δυό κατασπαρμένα άσπρα μαλλιάκια, σά φιδάκια που φαίνοντουσαν σά να ποροχορούν και πω μέσα και να τρυπούν το λιγύστο μυαλό της.

— Έννοια σου κυρά μάννα... στα χέρια του Σαναφρώναξ ο σκοπός.

Κ' ό,τι έκανε όταν ζούσε 'εκείνος το κάνει π' κτικά και τώρα! Κ' το μικρό δωματίκι, τότε με λίγα αινιγματικά, τότε με τυρί και μ' έληες κάθε Σαββατόβραδο το περιλαβαίνουν δυό τρεις συντοπίτες που μακαρίζη, και το γλεντούν, σαν κολύβια του!

— Οί ζωντανοί με τους ζωντανούς, παιδιά!

Το τελευταίο Σάββατο κυττάζε πονηρά το σκοπό, κούνινε το δάχτυλό της φοβερίζοντας τάχα, και τούτε:

— Τούτη τη βολά έχω και κάνα δυό δίπλες μέσα, γυνί μ'. Στά χέρια του τ' άκου; στα χέρια του!

— Έννοια σου κυρά μάννα!

Ο σουστιέρης, μακρινός ψυχόπονος συγγενής που χαιδεύει την τρέλλα της, την άνέβασε προσεκτικά στη σούστα, χτύπησε τόν ψαροή του, κ' ή σούστα, άναστηδώντας χαλκικά κι' αλλόκτα, τράβηξε από άνεμος μακρυά, άφνισοντας να φαίνεται από πίσω ένα δολομωρό μαντίλι, σφιγμένο καλά, τους άπ' τις δυό μεριές, δυό κατασπαρμένα άσπρα μαλλιάκια, σά φιδάκια που φαίνοντουσαν σά να ποροχορούν και πω μέσα και να τρυπούν το λιγύστο μυαλό της.

— Έννοια σου κυρά μάννα... στα χέρια του Σαναφρώναξ ο σκοπός.

Λειώση γλήγορα. Η σούστα με το σουτιέρη το χωριανό στάθηκε σ' ένα μαγαζάκι παράμερα περιμένοντας.

Η μαύρη νεκροφόρα για τα στρατιωτάκια, κασσόνα μακρουλή, σε τέσσαρες ρόδες άπάνω στερεωμένη, μ' ένα κουτσό μουλάρι ζεμένο μπροστά, τραβούσε τόν άνηφορικό δρόμο. Σε λίγο ο ουρανός θύλωσε, μαύρισε και σκέπασε το βασίλειμα κατά τη δισά. Μιά ψηλή βροχούλα άρχισε να πέφτει.

Φτάσαν στο γεφύρι άνέβηκαν το μεγάλο δρόμο, πέρασαν απ' τη σιδερένια τη μεγάλη πόρτα που άνοίγεται πάντα καλοπροδέχτη σε όλους, και τράβηξαν κατά τα «κοινά» της φτωχολογιάς, εκεί που φτυρνέει άνάμεσα στους σταυρούς θρεφερό το χορτάρι.

Ο παπάς μουρμούρισε στα πεταχτά λίγα λόγια βιαστικώς. Η βροχή έπεφτε ψηλή κ' έπιμονη. Ο δεκανέας, πω βιαστικώς αυτός, διέταξε: Πύρ! Έξη τουφεκίες βρόντησαν μαζί κ' έπειτα όλοι άφησαν τη γριά περμένη τ' άπώστομα στη σανιδένια κάσση, να μοιρολογιά, να τραβήξη τα μαλλιά της, να λέη χαριέστατα για τους άλλους, κ' ύστερα να γελάει, να λέη άτελειωτες φλυαρίες και μοιρολογήματα άπρεπα!

— Θέ μου συχώρα με' είπε ο ένας νεκροθάφτης.

Κάθε Σάββατοβράδυ, χωρίς να λείψει ένα, πάντα ή ίδια σούστα τη φέρνει απ' το χωριούδάκι. Αυτή κατεβαίνει μ' ένα μικρό ταγάρι κρεμασμένο στον άριστερό της ώμο. Σιμώνει το σκοπό, κυττάζει με μάτια φοβισμένα ή και άπληνη μέσα στη μεγάλη αλήτη του στρατώνα. Μένει άκουμπτημένη σ' ένα τοίχο, άκουει για ώρα τα σάλπιγμα, τις φωνές, τα χλινιγνίσματα των άλλων, άνασάνει τη βαρεία μυρωδιά του στάβλου κ' έπειτα, αφού μύληση μονάχη λίγη ώρα, άρχίζει να καταμετρά, να φοβερίζη, να παρακαλή, σηκώνει τα χέρια ψηλά κομμά φορά βράζοντας μία φοβερή κατακάστα που πηγαίνει άγνιστον που, κ' ύστερα παρακάστα λέει στο σκοπό:

— Νά τόν βγάλουμε απ' τη φυλακή μία στιγμή, μούλια, παιδάκι μου, πέσ' τους να τόν βγάλουν!

Κ' ο σκοπός που έβρει κάθε Σαββατόβραδο να παίζει το θείο παιχνίδι του...

— Δεν μπορεί Κυρά! Θές να με τουφεκίσουν;

— Όχι παιδάκι μου! όχι γυνί μου! Μα έλα που θέλω να τόν δω... πως θά κάνουμε να τόν δω...

— Πέρνα τ' άλλο Σάββατο, κυρολίτα.

Και με την παρηγοριά του άλλου Σαββάτου χώνει το χέρι στο ταγάρι βγάινει με προσοχή κ' ελάνθαι ένα δέμα διπλωμένο σε χαρτί και το παραδίνει στα χέρια του σκοπού.

— Δός' το μουσικά, κρυφα στα χέρια του... άκου; Την ευχή μου νάχης!

Κ' ό,τι έκανε όταν ζούσε 'εκείνος το κάνει π' κτικά και τώρα! Κ' το μικρό δωματίκι, τότε με λίγα αινιγματικά, τότε με τυρί και μ' έληες κάθε Σαββατόβραδο το περιλαβαίνουν δυό τρεις συντοπίτες που μακαρίζη, και το γλεντούν, σαν κολύβια του!

— Οί ζωντανοί με τους ζωντανούς, παιδιά!

Το τελευταίο Σάββατο κυττάζε πονηρά το σκοπό, κούνινε το δάχτυλό της φοβερίζοντας τάχα, και τούτε:

— Τούτη τη βολά έχω και κάνα δυό δίπλες μέσα, γυνί μ'. Στά χέρια του τ' άκου; στα χέρια του!

— Έννοια σου κυρά μάννα!

Ο σουστιέρης, μακρινός ψυχόπονος συγγενής που χαιδεύει την τρέλλα της, την άνέβασε προσεκτικά στη σούστα, χτύπησε τόν ψαροή του, κ' ή σούστα, άναστηδώντας χαλκικά κι' αλλόκτα, τράβηξε από άνεμος μακρυά, άφνισοντας να φαίνεται από πίσω ένα δολομωρό μαντίλι, σφιγμένο καλά, τους άπ' τις δυό μεριές, δυό κατασπαρμένα άσπρα μαλλιάκια, σά φιδάκια που φαίνοντουσαν σά να ποροχορούν και πω μέσα και να τρυπούν το λιγύστο μυαλό της.

— Έννοια σου κυρά μάννα... στα χέρια του Σαναφρώναξ ο σκοπός.

Κ' ό,τι έκανε όταν ζούσε 'εκείνος το κάνει π' κτικά και τώρα! Κ' το μικρό δωματίκι, τότε με λίγα αινιγματικά, τότε με τυρί και μ' έληες κάθε Σαββατόβραδο το περιλαβαίνουν δυό τρεις συντοπίτες που μακαρίζη, και το γλεντούν, σαν κολύβια του!

— Οί ζωντανοί με τους ζωντανούς, παιδιά!

Το τελευταίο Σάββατο κυττάζε πονηρά το σκοπό, κούνινε το δάχτυλό της φοβερίζοντας τάχα, και τούτε:

— Τούτη τη βολά έχω και κάνα δυό δίπλες μέσα, γυνί μ'. Στά χέρια του τ' άκου; στα χέρια του!

— Έννοια σου κυρά μάννα!

Ο σουστιέρης, μακρινός ψυχόπονος συγγενής που χαιδεύει την τρέλλα της, την άνέβασε προσεκτικά στη σούστα, χτύπησε τόν ψαροή του, κ' ή σούστα, άναστηδώντας χαλκικά κι' αλλόκτα, τράβηξε από άνεμος μακρυά, άφνισοντας να φαίνεται από πίσω ένα δολομωρό μαντίλι, σφιγμένο καλά, τους άπ' τις δυό μεριές, δυό κατασπαρμένα άσπρα μαλλιάκια, σά φιδάκια που φαίνοντουσαν σά να ποροχορούν και πω μέσα και να τρυπούν το λιγύστο μυαλό της.

— Έννοια σου κυρά μάννα... στα χέρια του Σαναφρώναξ ο σκοπός.

Κ' ό,τι έκανε όταν ζούσε 'εκείνος το κάνει π' κτικά και τώρα! Κ' το μικρό δωματίκι, τότε με λίγα αινιγματικά, τότε με τυρί και μ' έληες κάθε Σαββατόβραδο το περιλαβαίνουν δυό τρεις συντοπίτες που μακαρίζη, και το γλεντούν, σαν κολύβια του!

— Οί ζωντανοί με τους ζωντανούς, παιδιά!

Το τελευταίο Σάββατο κυττάζε πονηρά το σκοπό, κούνινε το δάχτυλό της φοβερίζοντας τάχα, και τούτε:

— Τούτη τη βολά έχω και κάνα δυό δίπλες μέσα, γυνί μ'. Στά χέρια του τ' άκου; στα χέρια του!

— Έννοια σου κυρά μάννα!

Ο σουστιέρης, μακρινός ψυχόπομος συγγενής που χαιδεύει την τρέλλα της, την άνέβασε προσεκτικά στη σούστα, χτύπησε τόν ψαροή του, κ' ή σούστα, άναστηδώντας χαλκικά κι' αλλόκτα, τράβηξε από άνεμος μακρυά, άφνισοντας να φαίνεται από πίσω ένα δολομωρό μαντίλι, σφιγμένο καλά, τους άπ' τις δυό μεριές, δυό κατασπαρμένα άσπρα μαλλιάκια, σά φιδάκια που φαίνοντουσαν σά να ποροχορούν και πω μέσα και να τρυπούν το λιγύστο μυαλό της.

— Έννοια σου κυρά μάννα... στα χέρια του Σαναφρώναξ ο σκοπός.

ΟΛΟΚΛΗΡΟΣ Η ΜΕΤΑΨΥΧΙΚΗ ΕΙΣ ΟΛΙΓΑ ΜΑΘΗΜΑΤΑ

[ΕΠΙ ΤΗ ΒΑΣΕΙ ΤΟΥ ΠΟΛΥΚΡΟΤΟΥ ΕΡΓΟΥ ΤΟΥ ΔΡΟΣ RENE SUDRE: «ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΕΙΣ ΤΗΝ ΑΝΘΡΩΠΙΝΗΝ ΜΕΤΑΨΥΧΙΚΗΝ»]

Είς το ζήτημα της προκαλουμένης προσωπικότητος είνε άποκαλυπτικώτατα τα πειράματα του μεγάλου Richel. Αι δύο ύπνοβόλται του, ή δεσποινίς 'Αλίκη και ή κυρία Μ. ληισμονούν έντελώς τί ήσαν πριν, ληισμονούν τόν τόπον που εβρίσκονταν διά να λάβουν τάς προσωπικότητας, που τας επιβάλλει αυτός. Άντι να συλλάβουν νοερώς έναν τόπον, τόν πραγματοποιούν, τόν άντικειμενικώς έβαν. Δεν συμβαίνει ό,τι με τους ύπνοκρινόμενους είνε παρυσθής, οι όποιοι παριστάνται ως θεαταί έμπρός εις εικόνας εξελισσομένας έμπρός των, άλλ' αυτό γίνεται όσάν ένας ήθοποιός να καταλαμβάνεται από νανίαν και να φαντάζεται, ό,τι το δράμα που παίζει είνε πραγματικόν και ό,τι έχει μεταμορφωθή, κατά σώμα και κατά ψυχή, 'στό πρόσωπο, το όποιον υπερχεσθήναι παίζει. Η Άλίκη γίνεται κατ' αυτόν τόν τρόπον γριά γυναίκα με την φωνή της την ραγισμένη, τάς χειρονομίας της τας βραδείας και ύπογευσσας, το βράδιον της το σταθερό και ταλαντευόμενον, την ράχην της την καμπυλωμένην, και μέγιστη άκόμη τών σπαργών της, αι όποιαι τείνουν να λάβουν τόν σχήμα εκείνο το χαρακτηριστικόν των γερόντων. Έπειτα γίνεται μικρό κοριτσάκι. Σκιρτά τώρα, παίζει, σηκώνει χαριτωμένα τις άνταρκατες μυτούλες των μαλλιών της, που νομίζει ό,τι της πέφτουν 'στά μάτια, ζιττεί τις κοιλίες της, πεισιώνει, χτυπά με τόν χαρακτηριστικόν εκείνον παιδικόν θυμόν το πόδι χάμο, κρεμά τα χείλη της κακωμένη κ' έπειτα μετανιωμένη, ζιττεί συγχωρησί και έρχει τους βραχιόνάς της 'στο λαιμό της μαμιάς της, τόν κύριον Richel! Η κυρία Μ. γίνεται χωρική, ήθοποιός, στρατιώτης, παπάς. Το πρόσωπο της, ή φωνή της, οι τρόποι της, ή στάσις της, ή γλώσσα της, το πάλι άλλάζει εν ριπή οφθαλμού και 'τίποτε δεν δύνανται να άποδόσθ το θέαμα αυτόν των εκπληκτικόν και αινιγματικόν μεταμορφώσεων, κατά την φράσιν του Richel. Καί αυτά τα φυσικά αισθήματά της, τα πίκον πεπαιστωμένα, εξαφανίζονται, διά να άφήσουν την θέσιν των 'στα αισθήματα τα νοσημασμένα. Άπό δειλός γίνεται κανείς τολημυρός, από σφόδρον άσθενος και άκόλαστος, από άλσος θεοσφορμμένος. Η μεταμόρφωσις, διά να θίγη κατά τούτοτον τρόπον το αισθητικόν, είνε τόσο δωκεύς νυχτός της ψυχής και να έκμυθενζή τις έξεις τών κινήσεων του άτόμου, πρέπει να είνε ό,τι άπλή κομφοδία, έκλαμβάνομένη ως σοβαρά, και όφειλομένη εις άμνησίαν και εις διέγερσιν της φαντασίας, αλλά κλειπία ούσιωστικώτερα μεταβολή των νευρικών κέντρων...

Είς το ζήτημα της προκαλουμένης προσωπικότητος είνε άποκαλυπτικώτατα τα πειράματα του μεγάλου Richel. Αι δύο ύπνοβόλται του, ή δεσποινίς 'Αλίκη και ή κυρία Μ. ληισμονούν έντελώς τί ήσαν πριν, ληισμονούν τόν τόπον που εβρίσκονταν διά να λάβουν τάς προσωπικότητας, που τας επιβάλλει αυτός. Άντι να συλλάβουν νοερώς έναν τόπον, τόν πραγματοποιούν, τόν άντικειμενικώς έβαν. Δεν συμβαίνει ό,τι με τους ύπνοκρινόμενους είνε παρυσθής, οι όποιοι παριστάνται ως θεαταί έμπρός εις εικόνας εξελισσομένας έμπρός των, άλλ' αυτό γίνεται όσάν ένας ήθοποιός να καταλαμβάνεται από νανίαν και να φαντάζεται, ό,τι το δράμα που παίζει είνε πραγματικόν και ό,τι έχει μεταμορφωθή, κατά σώμα και κατά ψυχή, 'στό πρόσωπο, το όποιον υπερχεσθήναι παίζει. Η Άλίκη γίνεται κατ' αυτόν τόν τρόπον γριά γυναίκα με την φωνή της την ραγισμένη, τάς χειρονομίας της τας βραδείας και ύπογευσσας, το βράδιον της το σταθερό και ταλαντευόμενον, την ράχην της την καμπυλωμένην, και μέγιστη άκόμη τών σπαργών της, αι όποιαι τείνουν να λάβουν τόν σχήμα εκείνο το χαρακτηριστικόν των γερόντων. Έπειτα γίνεται μικρό κοριτσάκι. Σκιρτά τώρα, παίζει, σηκώνει χαριτωμένα τις άνταρκατες μυτούλες των μαλλιών της, που νομίζει ό,τι της πέφτουν 'στά μάτια, ζιττεί τις κοιλίες της, πεισιώνει, χτυπά με τόν χαρακτηριστικόν εκείνον παιδικόν θυμόν το πόδι χάμο, κρεμά τα χείλη της κακωμένη κ' έπειτα μετανιωμένη, ζιττεί συγχωρησί και έρχει τους βραχιόνάς της 'στο λαιμό της μαμιάς της, τόν κύριον Richel! Η κυρία Μ. γίνεται χωρική, ήθοποιός, στρατιώτης, παπάς. Το πρόσωπο της, ή φωνή της, οι τρόποι της, ή στάσις της, ή γλώσσα της, το πάλι άλλάζει εν ριπή οφθαλμού και 'τίποτε δεν δύνανται να άποδόσθ το θέαμα αυτόν των εκπληκτικόν και αινιγματικόν μεταμορφώσεων, κατά την φράσιν του Richel. Καί αυτά τα φυσικά αισθήματά της, τα πίκον πεπαιστωμένα, εξαφανίζονται, διά να άφήσουν την θέσιν των 'στα αισθήματα τα νοσημασμένα. Άπό δειλός γίνεται κανείς τολημυρός, από σφόδρον άσθενος και άκόλαστος, από άλσος θεοσφορμμένος. Η μεταμόρφωσις, διά να θίγη κατά τούτοτον τρόπον το αισθητικόν, είνε τόσο δωκεύς νυχτός της ψυχής και να έκμυθενζή τις έξεις τών κινήσεων του άτόμου, πρέπει να είνε ό,τι άπλή κομφοδία, έκλαμβάνομένη ως σοβαρά, και όφειλομένη εις άμνησίαν και εις διέγερσιν της φαντασίας, αλλά κλειπία ούσιωστικώτερα μεταβολή των νευρικών κέντρων...

Είς το ζήτημα της προκαλουμένης προσωπικότητος είνε άποκαλυπτικώτατα τα πειράματα του μεγάλου Richel. Αι δύο ύπνοβόλται του, ή δεσποινίς 'Αλίκη και ή κυρία Μ. ληισμονούν έντελώς τί ήσαν πριν, ληισμονούν τόν τόπον που εβρίσκονταν διά να λάβουν τάς προσωπικότητας, που τας επιβάλλει αυτός. Άντι να συλλάβουν νοερώς έναν τόπον, τόν πραγματοποιούν, τόν άντικειμενικώς έβαν. Δεν συμβαίνει ό,τι με τους ύπνοκρινόμενους είνε παρυσθής, οι όποιοι παριστάνται ως θεαταί έμπρός εις εικόνας εξελισσομένας έμπρός των, άλλ' αυτό γίνεται όσάν ένας ήθοποιός να καταλαμβάνεται από νανίαν και να φαντάζεται, ό,τι το δράμα που παίζει είνε πραγματικόν και ό,τι έχει μεταμορφωθή, κατά σώμα και κατά ψυχή, 'στό πρόσωπο, το όποιον υπερχεσθήναι παίζει. Η Άλίκη γίνεται κατ' αυτόν τόν τρόπον γριά γυναίκα με την φωνή της την ραγισμένη, τάς χειρονομίας της τας βραδείας και ύπογευσσας, το βράδιον της το σταθερό και ταλαντευόμενον, την ράχην της την καμπυλωμένην, και μέγιστη άκόμη τών σπαργών της, αι όποιαι τείνουν να λάβουν τόν σχήμα εκείνο το χαρακτηριστικόν των γερόντων. Έπειτα γίνεται μικρό κοριτσάκι. Σκιρτά τώρα, παίζει, σηκώνει χαριτωμένα τις άνταρκατες μυτούλες των μαλλιών της, που νομίζει ό,τι της πέφτουν 'στά μάτια, ζιττεί τις κοιλίες της, πεισιώνει, χτυπά με τόν χαρακτηριστικόν εκείνον παιδικόν θυμόν το πόδι χάμο, κρεμά τα χείλη της κακωμένη κ' έπειτα μετανιωμένη, ζιττεί συγχωρησί και έρχει τους βραχιόνάς της 'στο λαιμό της μαμιάς της, τόν κύριον Richel! Η κυρία Μ. γίνεται χωρική, ήθοποιός, στρατιώτης, παπάς. Το πρόσωπο της, ή φωνή της, οι τρόποι της, ή στάσις της, ή γλώσσα της, το πάλι άλλάζει εν ριπή οφθαλμού και 'τίποτε δεν δύνανται να άποδόσθ το θέαμα αυτόν των εκπληκτικόν και αινιγματικόν μεταμορφώσεων, κατά την φράσιν του Richel. Καί αυτά τα φυσικά αισθήματά της, τα πίκον πεπαιστωμένα, εξαφανίζονται, διά να άφήσουν την θέσιν των 'στα αισθήματα τα νοσημασμένα. Άπό δειλός γίνεται κανείς τολημυρός, από σφόδρον άσθενος και άκόλαστος, από άλσος θεοσφορμμένος. Η μεταμόρφωσις, διά να θίγη κατά τούτοτον τρόπον το αισθητικόν, είνε τόσο δωκεύς νυχτός της ψυχής και να έκμυθενζή τις έξεις τών κινήσεων του άτόμου, πρέπει να είνε ό,τι άπλή κομφοδία, έκλαμβάνομένη ως σοβαρά, και όφειλομένη εις άμνησίαν και εις διέγερσιν της φαντασίας, αλλά κλειπία ούσιωστικώτερα μεταβολή των νευρικών κέντρων...

τοίς ἡ ἀληθὲς γραφὴ τῆς βασιλείας τῆς Γαλλίας εἶναι ἀρκετὰ διαφορετικὴ ἀπὸ ἐκείνην τὴν ὁποίαν τῆς ἀπέδωκεν ἡ Ἐκκλησία.

Ἡ Mme Piper εἶναι τὸ δεύτερον καὶ μάλλον ἀξιοσημειώτων μέντιον τοῦ εἶδους αὐτοῦ. Αὐτὴ ἦτο προσκυμένη καὶ μὲ ἰδιότητος κοινωσιδύσεως (mediation) ὑπερόχους—θὰ ἀσοληθῶμεν περὶ τῆς κοινωσιδύσεως εἰς ἰδιώτηρον κεφάλαιον—ἐποκαίλει δὲ ὡς ἐκ τούτου κατὰ τὸν 19ον αἰῶνα ἀπειρηθῆναι ἀποσηλυσίμους εἰς τὸν πνευματισμόν. Παρουσίασε πολυαριθμὸν ἐνορακώσεων διαρκεῖς αἱ ὁποῖαι ἐξεδηλοῦντο διὰ τοῦ λόγου καὶ τῆς γραφῆς. Ἐνὰς ἀπὸ τῶν πρώτων δὴγόνων τῆς ἡτο ὁ De Phinuit, ὁ ὁποῖος ἐκχυρίζετο διὰ τὸν γάλλος λατὸς εἰς τὸ Μέτς. Αὐτὴ ἡ προσκομιτὴ τοῦ Phinuit ἐραμπερικαιοῦθηκεν μονομαχίᾳ ἀπὸ τὴν ὑποσυνείδητον φαντασίαν τῆς Mme Piper, διὰ τὴν δὲν ὑπῆρξε ποτὶ εἰς τὸ Μέτς λατὸς Phinuit. Ἐν τούτοις οἷος παρμένει ἐπὶ εἰς πολλὰ ὡς δὴγόνων τῆς καὶ ὑπῆρξε δὲ καλὸς βολὸς εἰσηγητῆς ὄντων τῶν πέραν τοῦ τάφου ἐπισκοπεῖται οἱ ὁποῖοι ἦσαν ἀπὸ τὸν πέραν ἀπὸ τὸ ὅσῳ τῆς Mme Piper, καὶ εἰς τοὺς ὁποῖους δὲν ἐπέτρεπε ποτὶ νὰ ὁμιλοῦν εἰς ἐνικὸν ἀντιμῶν. Εἰς τὴν περιέκλειον αὐτὴν ἡ διαίρεσις τῆς συνειδήσεως τῆς Mme Piper ἦτο τελεία διὰ τὸ δόκιμον ἡρώδιον τελείως ὅτι ἐλεγεν εἰς αὐτὸν τὸ «ἐνέριον». Ὁ Phinuit μετὰ εἰς ἀπερίσταν ἀπὸ «ἐποκαίλει» καθὼς εἶπε. Διάδοχος τὸν ἐπὶ αὐτῇ δὲ Pelham, ἑνὰς νέος φιλόλογος, ὁ ὁποῖος εἶχε ἀποθάνει προσφάτως καὶ τὸν ὁποῖον ἡ Mme Piper εἶχε ἰδῆ εἰς μίαν πειραματικὴν συνειδήσει. Ὁ σοφὸς Ἀγγλος Lodge ἠθέλησε μετὰ καιρὸν νὰ μάθῃ διὰ τοῦ Pelham τί εἶχε γινεῖ ὁ Phinuit.

Ὁ διάδοχος τὸν ἐξέδωκε νὰ τοῦ μεταβιβάζῃ τὴν συμπληρωτικὴν ἀνάντησιν τοῦ ἀγγλίου σοφοῦ, ὁ Phinuit συνεκρίθη, ἀλλ' ἐδήλωσεν διὰ τὴν ἑκείνην καμιά διδασκίαν νὰ ἐπανεῖθαι εἰς τὴν γῆν. Τὴν ποτὶ εἶπε: «Αὐτὸν ποτὶ ἀπαγορεύεται νὰ τὸ ἀποκαλύψῃ, ἀπὸ τὴν Phinuit. Περιγραφὴς ἀπὸ ὁλοῦς τοῦ δὴγόνου τῆς Mme Piper ἦτο ὁ Rector. Ἀν καὶ προσκομιτὴς φαινητικαῖς καὶ αὐτῆς, ὁ Phinuit, ἀπὸ τὴν ὑποσυνείδητον φαντασίαν τῆς Mme Piper, εἶχε ἐν τούτοις χαρακτηριστικὰ πάρα πολὺ κτηνικά. Ἰδοὺ τὸ πορτραῖτον τοῦ, ὅπως τὸ χαρτοῦς ὁ σοφὸς William James, ὁ ὁποῖος ἔδωκε μίαν φαινητικὴν ἐκθεσὶν ἐπὶ τῶν 69 πειραματικῶν συνειδησεῶν, κατὰ τὰς ἀσολὰς διήγησας καὶ ἡ προσκομιτὴς αὐτῇ τοῦ Rector. «Φαίνεται νὰ εἶναι ἀρκετὰ ἡλικιωμένος. Ὅταν, ἀντὶ νὰ γράφῃ διὰ τῆς χερῶς τῆς Mme Piper, λαμβάνει τὸν λόγον διὰ τοῦ στήματος τῆς, ἡ φωνὴ τὸν εἶναι ἡλικιωμένη καὶ ἀδύνατον καὶ μοιάζει μὲ φωνὴν ἐκκλησιαστικῆν. Διαφαίνεται κοινωσιδύς ἀπὸ τὴν ἀνοήτων πέραν τὸν, εἶναι ὡς ἀκούσας ὑπομονητικὸς καὶ καλὸς βολὸς, πρῶτος μὲν δόξῃ ὅλην τὴν τρυφερότητα τοῦ καὶ τὴν σοφίαν τὸν διὰ νὰ αὐτὴν ἐξυπηρετήσῃ ἐν δόξῃ εὐδοκίας ἐκεῖ. Ἡ διανοητικὴ τὸν ἰκανότης καὶ, ἐν γένει, ἡ πνευματικὴ τὸν ἀντιπύς εἶναι καταπληκτικῶς ἀνώτεροι ἀπὸ τῆς Mme Piper εἰς κατὰσιν ἐξηγησεῶν. Αἱ βέβαια, δὲν πιστεύω ἐγὼ διὰ εἶναι «πνεῦμα» ἀνεξάρτητον, μεταχειρίζομεν τὸ ὅσῳ τῆς Mme Piper, «ἐκλυττοῦν» μὲσα στὸ δόγμα τῆς. Εἶναι μίαν φάσιν, ἑνὰ στοιχείον, ὅπως θέλετε εἰπεῖτε τὸ, τῆς ἰδίας συνειδήσεως τῆς Mme Piper. Πῶς ὅμως τὸ στοιχεῖον αὐτὸ, αὐτὸ τὸ κομμάτι τῆς συνειδήσεως τῆς ἐκχωρίζεται τὸσον διακριτικὰ καὶ μὲς δημοκρατικὴν τὴν προσωπικότητα ἐνὸς διανοουμένου, ὁ ὁποῖος ἐξωτερικεῖται τόσο σοφὰ σκέψας καὶ τόσο βαθυνόχιστα νοήματα; Αἱ κοινωσιδύσεις αὐτῆς εἰσφέρουν τίποτε εἰς τὸ παράδοξο καὶ ἀλλόκοτο παιχνίδι τῆς συνειδήσεως τῆς; Ποῖος ἤξευρε;»

Ὁ σοφὸς Ἀμερικανὸς δὲν εἶχε μελετήσει ἀκόμη τὸ ζήτημα τοῦ ὑποσυνείδητου, δὲν εἶχε ἀκόμη ὑποκαταστήσῃ τὴν ἐπαρκεῖν τὸν. Ἐὰν τὸ ἐγγνώριζαν, αἱ σκέψεις τὸν βέβαια θὰ ἐπερῶν ἄλλον ὁρμόν.

Κάποτε τὸ ὑποσυνείδητον, κατὰ τὴν διαίρεσιν προσωπικότησεως, δημοῦργετ' προσωπικότητας ποδὶα στήματος τοῦ μέντιον, ψεύδονται καὶ ἀπατοῦν. (Ἀκολούθησθε)

ΒΕΛΑΣΚΟΥΕ.—Ἰσαβέλλα ἡ τῶν Βουρβόνων, πρώτη σύζυγος Φιλίππου τοῦ IV. (Μουσείον τοῦ Prado, Μαδρίτη)

Ο ΑΝΘΡΩΠΟΣ ΠΟΥ ΣΚΟΤΩΣΕ

[25] Καὶ ἐγὼ ὅμως δὲν ἔχω καμιά διάθεσιν νὰ τοῦ τὸ δόσω. ὄχι! Ποτέ, ποτέ, ποτέ... ὅθ' ἀμυνθῶ ὅσο μπορῶ καὶ θὰ χτυπηθῶ μάλιστα ἐν ἀνάγκῃ...

«Μόνον ἓνα πράγμα φοβοῦμαι, φίλε μου... μήπως στὸ τέλος, ἡττηθῶ... Ἀλλοίμονο, ἔχω ὅλο τὸ θάρρος νὰ πολεμήσω... μὰ πὰ ὅπλα μου εἶναι ἀδύνατα... καὶ τὴν ἡμέρα ἐκείνη μάλιστα, ἂν θυμωθῶ, ποὺ σὰς εἶδα νὰ τρέμετε τόσο γιὰ μένα, ἐμάνευσαν ἀμέσως ὅλο τὸν οἶκτον σὰς πρὸς ἐμένα καὶ ἀισθάνθηκα ὅλη τὴν ἐπιθυμία νὰ καλέσω τὴ βοήθειάν σου, νὰ πῶς στὰ πόδια σου, νὰ σὰς ἐκλιπαρήσω... Εἶχα ὅλη τὴν διάθεσιν νὰ ἐμπιστευθῶ τὴν ὑπαρξί μου ὁλόκληρη σὲ σὰς, μόνον σ' ἐσὰς, καὶ νὰ... Φοβῶμαι, δότε μου τὸ θάρρος σου, τὴ δύναμίν σου... Μὰ ἦταν ἀδύνατον νὰ τὸ κάμω αὐτὸ ἐκεῖ καίτοι. Καὶ τώρα, ... δὲν τολμῶ, δὲν τολμῶ πιά... δὲν ξέρω, δὲν ξέρω τίποτα πιά. Δὲν εἶδον πιά κοντὰ μου... δὲν αἰσθάνομαι πιά τὴν παρουσίαν τῆς φίλῃς σου... δὲν βλέπω πιά τὸ φῶς τῶν ματιῶν σου...»

«Ἀκούστε με: Σήμερα, περισσότερο ἀπὸ κάθε ἄλλῃ φορὰ, ἔχω καθήκον νὰ εἰμὶ συνετής. Δὲν μπορῶ πιά νὰ σὰς συναντήσω στὴν Σταμπούλ, γιὰτὶ ἐμαθὰ πὺς ἑνὰς ἀπὸ τοὺς ἀρμένους ἐκείνους ποὺ ἐπαιτοῦν, γύρω στὸ μεγάλο λιμάνι, χρησιμεύει ὡς κατάσκοπος τοῦ σιζύγου μου. Καὶ ὅμως εἶναι ἀνάγκη νὰ σὰς ἴδω...πρέπει πάντως νὰ σὰς μιλήσω...Λοιπὸν: τὸ προσεχὲς Σάββατον, 26—28 βρῶ κάποια δικαιολογία γιὰ νὰ περάσω τὴν βραδυὰ μου στὸ Πέραν. Θέλετε λοιπὸν νὰ βρεθῶμεν στὸ πεζοδρόμιον τῆς Ἀγγλικῆς Πρεσβείας...Ἔσπετο! Πιστὸ ἀπὸ τὸ μικρὸ πάρκο! ἔ: αὐτὸς ὁ δρόμος—ἐξῆλθον τὸν ὁρμόν μου, εἶναι σχεδὸν πάντοτε ἐρημικὸς. Θὰ εἶναι σχεδὸν νύχτα καὶ θὰ μπορέσουμε νὰ μιλήσουμε ἐκεῖ ἐλευθέρως, χωρὶς κανένα κίνδυνον. Ἐλπίζω πὺς θὰ μὲ περιμένετε ἐκεῖ, ἂν καὶ δὲν εἶναι—ἀλλ' εἶπα καὶ τόσο διασκαδικῶς, νὰ περιμένῃ κανεὶς σ' ἑνα σκοτεινὸν δρόμον, μὴ μὴτέρα ἡ ὁποία πρόκειται νὰ ἐλθῇ γιὰ νὰ μιλήσῃ γιὰ τὸ παιδί της. Μὰ τώρα πιά σὰς ἐγγνώρισα τόσο, ὅστε μπορῶ νὰ πῶ πὺς σὰς ξέρω πιά ἀρκετὰ καλά...»

Μαρία!

Ναί! ἀλλ' ἔθελαι! Τώρα εἶμαι λιγὰκι πιά ἀνίσχυρος ἀπὸ πρῶτα.

XXXII

22 Νοεμβρίου

Τὸ μόνον πράγμα ποὺ δὲν μοῦ ἀρέσει διόλου στὴ Σταμπούλ, εἶναι ἀκριβῶς ἐκεῖνο τὸ ὅποιον συμπαθῶν σχεδὸν ὅλοι οἱ Εὐρωπαῖοι. Θέλω νὰ πῶ γιὰ τὴν Ἀγορὰ—τὸ Μπουγιούκ-Τσαρσί—γιὰ νὰ μεταχειρισθῶ τὴν Τούρκικα ὀνομασία του.

Δὲν βρίσκω τίποτε τὸ εὐχάριστον σ' αὐτὸν τὸν λαβύρινθον μὲ τὶς θαυμάσιες στοῖες του, μὲσα στὶς ὁποῖες

πατατάσονται χιλίες δυὸ μπαράγκες, ἀπὸ τὶς ὁποῖες ὅμως καμιά δὲν εἶναι πραγματικὰ ὥρατα ἢ παρὰ δόξῃ. Παντοῦ ἐκεῖ, αἰσθάνεται κανεὶς πολλὰ πρὸς τοῖς ὁμοῖον. Προσπαθοῦντες σὺναι καὶ καλὰ νὰ τὴν πρὸς τοῖς ὁμοῖον, μὲ πρόσφατα κόκκινα καὶ μὲ λαίμους φουσκωμένους ἀπ' τὴ δύναμιν.

Ἐπειτα ἀπ' τὴν νίκη ἐναντίον τῶν Ραντουσάνων, ὁ κόσμος τοῦ Μασαλικίου ἐγύριζε τὸ πανηγύρι τοῦ Σεπτέμβριον μ' ἐξαιρετικὴ μεγαλοπρέπεια. Μία θαυμαστὴν φθόγγον φλόγα πύρινη ὅλην τὴν ψυχὴν. Ὅλο τὸ χωρὶ ἐδυσίαζεν τὸν πρόσφατον πλούσιον ἄνθρωπον στὴ δόξα τοῦ Προστάτη. Στὸς δρόμους, ἀπὸ τὸ ἑνὰ παραθῆκα στὸ ἄλλο, οἱ γυναικὲς εἶχαν ἀπλώσει τὶς νυκτικὰς τοὺς κουβέρτες. Οἱ ἄνδρες εἶχαν στεφανώσει μὲ προσωάδες τὶς πόρτες καὶ σκορπίζοντες λουλούδια στὰ κατώφλια. Καθὼς φουσκῶσε ὁ ἀέρας στὸς δρόμους ἐγίνονταν ἐν ἄπεραν καὶ θαμβωτικὸν κυμάτισμα ὅπου μὴδὲν στὸ πλῆθος.

Ἐπειτα ἀπ' τὴν νίκη ἐναντίον τῶν Ραντουσάνων, ὁ κόσμος τοῦ Μασαλικίου ἐγύριζε τὸ πανηγύρι τοῦ Σεπτέμβριον μ' ἐξαιρετικὴ μεγαλοπρέπεια. Μία θαυμαστὴν φθόγγον φλόγα πύρινη ὅλην τὴν ψυχὴν. Ὅλο τὸ χωρὶ ἐδυσίαζεν τὸν πρόσφατον πλούσιον ἄνθρωπον στὴ δόξα τοῦ Προστάτη. Στὸς δρόμους, ἀπὸ τὸ ἑνὰ παραθῆκα στὸ ἄλλο, οἱ γυναικὲς εἶχαν ἀπλώσει τὶς νυκτικὰς τοὺς κουβέρτες. Οἱ ἄνδρες εἶχαν στεφανώσει μὲ προσωάδες τὶς πόρτες καὶ σκορπίζοντες λουλούδια στὰ κατώφλια. Καθὼς φουσκῶσε ὁ ἀέρας στὸς δρόμους ἐγίνονταν ἐν ἄπεραν καὶ θαμβωτικὸν κυμάτισμα ὅπου μὴδὲν στὸ πλῆθος.

Ἐπειτα ἀπ' τὴν νίκη ἐναντίον τῶν Ραντουσάνων, ὁ κόσμος τοῦ Μασαλικίου ἐγύριζε τὸ πανηγύρι τοῦ Σεπτέμβριον μ' ἐξαιρετικὴ μεγαλοπρέπεια. Μία θαυμαστὴν φθόγγον φλόγα πύρινη ὅλην τὴν ψυχὴν. Ὅλο τὸ χωρὶ ἐδυσίαζεν τὸν πρόσφατον πλούσιον ἄνθρωπον στὴ δόξα τοῦ Προστάτη. Στὸς δρόμους, ἀπὸ τὸ ἑνὰ παραθῆκα στὸ ἄλλο, οἱ γυναικὲς εἶχαν ἀπλώσει τὶς νυκτικὰς τοὺς κουβέρτες. Οἱ ἄνδρες εἶχαν στεφανώσει μὲ προσωάδες τὶς πόρτες καὶ σκορπίζοντες λουλούδια στὰ κατώφλια. Καθὼς φουσκῶσε ὁ ἀέρας στὸς δρόμους ἐγίνονταν ἐν ἄπεραν καὶ θαμβωτικὸν κυμάτισμα ὅπου μὴδὲν στὸ πλῆθος.

Ἐπειτα ἀπ' τὴν νίκη ἐναντίον τῶν Ραντουσάνων, ὁ κόσμος τοῦ Μασαλικίου ἐγύριζε τὸ πανηγύρι τοῦ Σεπτέμβριον μ' ἐξαιρετικὴ μεγαλοπρέπεια. Μία θαυμαστὴν φθόγγον φλόγα πύρινη ὅλην τὴν ψυχὴν. Ὅλο τὸ χωρὶ ἐδυσίαζεν τὸν πρόσφατον πλούσιον ἄνθρωπον στὴ δόξα τοῦ Προστάτη. Στὸς δρόμους, ἀπὸ τὸ ἑνὰ παραθῆκα στὸ ἄλλο, οἱ γυναικὲς εἶχαν ἀπλώσει τὶς νυκτικὰς τοὺς κουβέρτες. Οἱ ἄνδρες εἶχαν στεφανώσει μὲ προσωάδες τὶς πόρτες καὶ σκορπίζοντες λουλούδια στὰ κατώφλια. Καθὼς φουσκῶσε ὁ ἀέρας στὸς δρόμους ἐγίνονταν ἐν ἄπεραν καὶ θαμβωτικὸν κυμάτισμα ὅπου μὴδὲν στὸ πλῆθος.

Ἐπειτα ἀπ' τὴν νίκη ἐναντίον τῶν Ραντουσάνων, ὁ κόσμος τοῦ Μασαλικίου ἐγύριζε τὸ πανηγύρι τοῦ Σεπτέμβριον μ' ἐξαιρετικὴ μεγαλοπρέπεια. Μία θαυμαστὴν φθόγγον φλόγα πύρινη ὅλην τὴν ψυχὴν. Ὅλο τὸ χωρὶ ἐδυσίαζεν τὸν πρόσφατον πλούσιον ἄνθρωπον στὴ δόξα τοῦ Προστάτη. Στὸς δρόμους, ἀπὸ τὸ ἑνὰ παραθῆκα στὸ ἄλλο, οἱ γυναικὲς εἶχαν ἀπλώσει τὶς νυκτικὰς τοὺς κουβέρτες. Οἱ ἄνδρες εἶχαν στεφανώσει μὲ προσωάδες τὶς πόρτες καὶ σκορπίζοντες λουλούδια στὰ κατώφλια. Καθὼς φουσκῶσε ὁ ἀέρας στὸς δρόμους ἐγίνονταν ἐν ἄπεραν καὶ θαμβωτικὸν κυμάτισμα ὅπου μὴδὲν στὸ πλῆθος.

Ἐπειτα ἀπ' τὴν νίκη ἐναντίον τῶν Ραντουσάνων, ὁ κόσμος τοῦ Μασαλικίου ἐγύριζε τὸ πανηγύρι τοῦ Σεπτέμβριον μ' ἐξαιρετικὴ μεγαλοπρέπεια. Μία θαυμαστὴν φθόγγον φλόγα πύρινη ὅλην τὴν ψυχὴν. Ὅλο τὸ χωρὶ ἐδυσίαζεν τὸν πρόσφατον πλούσιον ἄνθρωπον στὴ δόξα τοῦ Προστάτη. Στὸς δρόμους, ἀπὸ τὸ ἑνὰ παραθῆκα στὸ ἄλλο, οἱ γυναικὲς εἶχαν ἀπλώσει τὶς νυκτικὰς τοὺς κουβέρτες. Οἱ ἄνδρες εἶχαν στεφανώσει μὲ προσωάδες τὶς πόρτες καὶ σκορπίζοντες λουλούδια στὰ κατώφλια. Καθὼς φουσκῶσε ὁ ἀέρας στὸς δρόμους ἐγίνονταν ἐν ἄπεραν καὶ θαμβωτικὸν κυμάτισμα ὅπου μὴδὲν στὸ πλῆθος.

Ἐπειτα ἀπ' τὴν νίκη ἐναντίον τῶν Ραντουσάνων, ὁ κόσμος τοῦ Μασαλικίου ἐγύριζε τὸ πανηγύρι τοῦ Σεπτέμβριον μ' ἐξαιρετικὴ μεγαλοπρέπεια. Μία θαυμαστὴν φθόγγον φλόγα πύρινη ὅλην τὴν ψυχὴν. Ὅλο τὸ χωρὶ ἐδυσίαζεν τὸν πρόσφατον πλούσιον ἄνθρωπον στὴ δόξα τοῦ Προστάτη. Στὸς δρόμους, ἀπὸ τὸ ἑνὰ παραθῆκα στὸ ἄλλο, οἱ γυναικὲς εἶχαν ἀπλώσει τὶς νυκτικὰς τοὺς κουβέρτες. Οἱ ἄνδρες εἶχαν στεφανώσει μὲ προσωάδες τὶς πόρτες καὶ σκορπίζοντες λουλούδια στὰ κατώφλια. Καθὼς φουσκῶσε ὁ ἀέρας στὸς δρόμους ἐγίνονταν ἐν ἄπεραν καὶ θαμβωτικὸν κυμάτισμα ὅπου μὴδὲν στὸ πλῆθος.

Ἐπειτα ἀπ' τὴν νίκη ἐναντίον τῶν Ραντουσάνων, ὁ κόσμος τοῦ Μασαλικίου ἐγύριζε τὸ πανηγύρι τοῦ Σεπτέμβριον μ' ἐξαιρετικὴ μεγαλοπρέπεια. Μία θαυμαστὴν φθόγγον φλόγα πύρινη ὅλην τὴν ψυχὴν. Ὅλο τὸ χωρὶ ἐδυσίαζεν τὸν πρόσφατον πλούσιον ἄνθρωπον στὴ δόξα τοῦ Προστάτη. Στὸς δρόμους, ἀπὸ τὸ ἑνὰ παραθῆκα στὸ ἄλλο, οἱ γυναικὲς εἶχαν ἀπλώσει τὶς νυκτικὰς τοὺς κουβέρτες. Οἱ ἄνδρες εἶχαν στεφανώσει μὲ προσωάδες τὶς πόρτες καὶ σκορπίζοντες λουλούδια στὰ κατώφλια. Καθὼς φουσκῶσε ὁ ἀέρας στὸς δρόμους ἐγίνονταν ἐν ἄπεραν καὶ θαμβωτικὸν κυμάτισμα ὅπου μὴδὲν στὸ πλῆθος.

Ἐπειτα ἀπ' τὴν νίκη ἐναντίον τῶν Ραντουσάνων, ὁ κόσμος τοῦ Μασαλικίου ἐγύριζε τὸ πανηγύρι τοῦ Σεπτέμβριον μ' ἐξαιρετικὴ μεγαλοπρέπεια. Μία θαυμαστὴν φθόγγον φλόγα πύρινη ὅλην τὴν ψυχὴν. Ὅλο τὸ χωρὶ ἐδυσίαζεν τὸν πρόσφατον πλούσιον ἄνθρωπον στὴ δόξα τοῦ Προστάτη. Στὸς δρόμους, ἀπὸ τὸ ἑνὰ παραθῆκα στὸ ἄλλο, οἱ γυναικὲς εἶχαν ἀπλώσει τὶς νυκτικὰς τοὺς κουβέρτες. Οἱ ἄνδρες εἶχαν στεφανώσει μὲ προσωάδες τὶς πόρτες καὶ σκορπίζοντες λουλούδια στὰ κατώφλια. Καθὼς φουσκῶσε ὁ ἀέρας στὸς δρόμους ἐγίνονταν ἐν ἄπεραν καὶ θαμβωτικὸν κυμάτισμα ὅπου μὴδὲν στὸ πλῆθος.

Ἐπειτα ἀπ' τὴν νίκη ἐναντίον τῶν Ραντουσάνων, ὁ κόσμος τοῦ Μασαλικίου ἐγύριζε τὸ πανηγύρι τοῦ Σεπτέμβριον μ' ἐξαιρετικὴ μεγαλοπρέπεια. Μία θαυμαστὴν φθόγγον φλόγα πύρινη ὅλην τὴν ψυχὴν. Ὅλο τὸ χωρὶ ἐδυσίαζεν τὸν πρόσφατον πλούσιον ἄνθρωπον στὴ δόξα τοῦ Προστάτη. Στὸς δρόμους, ἀπὸ τὸ ἑνὰ παραθῆκα στὸ ἄλλο, οἱ γυναικὲς εἶχαν ἀπλώσει τὶς νυκτικὰς τοὺς κουβέρτες. Οἱ ἄνδρες εἶχαν στεφανώσει μὲ προσωάδες τὶς πόρτες καὶ σκορπίζοντες λουλούδια στὰ κατώφλια. Καθὼς φουσκῶσε ὁ ἀέρας στὸς δρόμους ἐγίνονταν ἐν ἄπεραν καὶ θαμβωτικὸν κυμάτισμα ὅπου μὴδὲν στὸ πλῆθος.

Ἐπειτα ἀπ' τὴν νίκη ἐναντίον τῶν Ραντουσάνων, ὁ κόσμος τοῦ Μασαλικίου ἐγύριζε τὸ πανηγύρι τοῦ Σεπτέμβριον μ' ἐξαιρετικὴ μεγαλοπρέπεια. Μία θαυμαστὴν φθόγγον φλόγα πύρινη ὅλην τὴν ψυχὴν. Ὅλο τὸ χωρὶ ἐδυσίαζεν τὸν πρόσφατον πλούσιον ἄνθρωπον στὴ δόξα τοῦ Προστάτη. Στὸς δρόμους, ἀπὸ τὸ ἑνὰ παραθῆκα στὸ ἄλλο, οἱ γυναικὲς εἶχαν ἀπλώσει τὶς νυκτικὰς τοὺς κουβέρτες. Οἱ ἄνδρες εἶχαν στεφανώσει μὲ προσωάδες τὶς πόρτες καὶ σκορπίζοντες λουλούδια στὰ κατώφλια. Καθὼς φουσκῶσε ὁ ἀέρας στὸς δρόμους ἐγίνονταν ἐν ἄπεραν καὶ θαμβωτικὸν κυμάτισμα ὅπου μὴδὲν στὸ πλῆθος.

Ἐπειτα ἀπ' τὴν νίκη ἐναντίον τῶν Ραντουσάνων, ὁ κόσμος τοῦ Μασαλικίου ἐγύριζε τὸ πανηγύρι τοῦ Σεπτέμβριον μ' ἐξαιρετικὴ μεγαλοπρέπεια. Μία θαυμαστὴν φθόγγον φλόγα πύρινη ὅλην τὴν ψυχὴν. Ὅλο τὸ χωρὶ ἐδυσίαζεν τὸν πρόσφατον πλούσιον ἄνθρωπον στὴ δόξα τοῦ Προστάτη. Στὸς δρόμους, ἀπὸ τὸ ἑνὰ παραθῆκα στὸ ἄλλο, οἱ γυναικὲς εἶχαν ἀπλώσει τὶς νυκτικὰς τοὺς κουβέρτες. Οἱ ἄνδρες εἶχαν στεφανώσει μὲ προσωάδες τὶς πόρτες καὶ σκορπίζοντες λουλούδια στὰ κατώφλια. Καθὼς φουσκῶσε ὁ ἀέρας στὸς δρόμους ἐγίνονταν ἐν ἄπεραν καὶ θαμβωτικὸν κυμάτισμα ὅπου μὴδὲν στὸ πλῆθος.

Ἐπειτα ἀπ' τὴν νίκη ἐναντίον τῶν Ραντουσάνων, ὁ κόσμος τοῦ Μασαλικίου ἐγύριζε τὸ πανηγύρι τοῦ Σεπτέμβριον μ' ἐξαιρετικὴ μεγαλοπρέπεια. Μία θαυμαστὴν φθόγγον φλόγα πύρινη ὅλην τὴν ψυχὴν. Ὅλο τὸ χωρὶ ἐδυσίαζεν τὸν πρόσφατον πλούσιον ἄνθρωπον στὴ δόξα τοῦ Προστάτη. Στὸς δρόμους, ἀπὸ τὸ ἑνὰ παραθῆκα στὸ ἄλλο, οἱ γυναικὲς εἶχαν ἀπλώσει τὶς νυκτικὰς τοὺς κουβέρτες. Οἱ ἄνδρες εἶχαν στεφανώσει μὲ προσωάδες τὶς πόρτες καὶ σκορπίζοντες λουλούδια στὰ κατώφλια. Καθὼς φουσκῶσε ὁ ἀέρας στὸς δρόμους ἐγίνονταν ἐν ἄπεραν καὶ θαμβωτικὸν κυμάτισμα ὅπου μὴδὲν στὸ πλῆθος.

Ἐπειτα ἀπ' τὴν νίκη ἐναντίον τῶν Ραντουσάνων, ὁ κόσμος τοῦ Μασαλικίου ἐγύριζε τὸ πανηγύρι τοῦ Σεπτέμβριον μ' ἐξαιρετικὴ μεγαλοπρέπεια. Μία θαυμαστὴν φθόγγον φλόγα πύρινη ὅλην τὴν ψυχὴν. Ὅλο τὸ χωρὶ ἐδυσίαζεν τὸν πρόσφατον πλούσιον ἄνθρωπον στὴ δόξα τοῦ Προστάτη. Στὸς δρόμους, ἀπὸ τὸ ἑνὰ παραθῆκα στὸ ἄλλο, οἱ γυναικὲς εἶχαν ἀπλώσει τὶς νυκτικὰς τοὺς κουβέρτες. Οἱ ἄνδρες εἶχαν στεφανώσει μὲ προσωάδες τὶς πόρτες καὶ σκορπίζοντες λουλούδια στὰ κατώφλια. Καθὼς φουσκῶσε ὁ ἀέρας στὸς δρόμους ἐγίνονταν ἐν ἄπεραν καὶ θαμβωτικὸν κυμάτισμα ὅπου μὴδὲν στὸ πλῆθος.

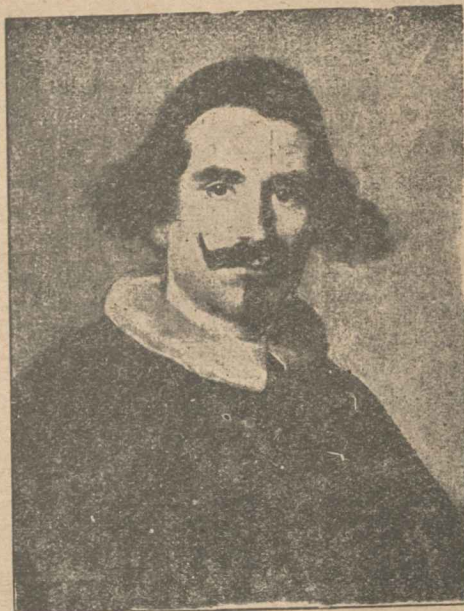
Ἐπειτα ἀπ' τὴν νίκη ἐναντίον τῶν Ραντουσάνων, ὁ κόσμος τοῦ Μασαλικίου ἐγύριζε τὸ πανηγύρι τοῦ Σεπτέμβριον μ' ἐξαιρετικὴ μεγαλοπρέπεια. Μία θαυμαστὴν φθόγγον φλόγα πύρινη ὅλην τὴν ψυχὴν. Ὅλο τὸ χωρὶ ἐδυσίαζεν τὸν πρόσφατον πλούσιον ἄνθρωπον στὴ δόξα τοῦ Προστάτη. Στὸς δρόμους, ἀπὸ τὸ ἑνὰ παραθῆκα στὸ ἄλλο, οἱ γυναικὲς εἶχαν ἀπλώσει τὶς νυκτικὰς τοὺς κουβέρτες. Οἱ ἄνδρες εἶχαν στεφανώσει μὲ προσωάδες τὶς πόρτες καὶ σκορπίζοντες λουλούδια στὰ κατώφλια. Καθὼς φουσκῶσε ὁ ἀέρας στὸς δρόμους ἐγίνονταν ἐν ἄπεραν καὶ θαμβωτικὸν κυμάτισμα ὅπου μὴδὲν στὸ πλῆθος.

Ἐπειτα ἀπ' τὴν νίκη ἐναντίον τῶν Ραντουσάνων, ὁ κόσμος τοῦ Μασαλικίου ἐγύριζε τὸ πανηγύρι τοῦ Σεπτέμβριον μ' ἐξαιρετικὴ μεγαλοπρέπεια. Μία θαυμαστὴν φθόγγον φλόγα πύρινη ὅλην τὴν ψυχὴν. Ὅλο τὸ χωρὶ ἐδυσίαζεν τὸν πρόσφατον πλούσιον ἄνθρωπον στὴ δόξα τοῦ Προστάτη. Στὸς δρόμους, ἀπὸ τὸ ἑνὰ παραθῆκα στὸ ἄλλο, οἱ γυναικὲς εἶχαν ἀπλώσει τὶς νυκτικὰς τοὺς κουβέρτες. Οἱ ἄνδρες εἶχαν στεφανώσει μὲ προσωάδες τὶς πόρτες καὶ σκορπίζοντες λουλούδια στὰ κατώφλια. Καθὼς φουσκῶσε ὁ ἀέρας στὸς δρόμους ἐγίνονταν ἐν ἄπεραν καὶ θαμβωτικὸν κυμάτισμα ὅπου μὴδὲν στὸ πλῆθος.

Ἐπειτα ἀπ' τὴν νίκη ἐναντίον τῶν Ραντουσάνων, ὁ κόσμος τοῦ Μασαλικίου ἐγύριζε τὸ πανηγύρι τοῦ Σεπτέμβριον μ' ἐξαιρετικὴ μεγαλοπρέπεια. Μία θαυμαστὴν φθόγγον φλόγα πύρινη ὅλην τὴν ψυχὴν. Ὅλο τὸ χωρὶ ἐδυσίαζεν τὸν πρόσφατον πλούσιον ἄνθρωπον στὴ δόξα τοῦ Προστάτη. Στὸς δρόμους, ἀπὸ τὸ ἑνὰ παραθῆκα στὸ ἄλλο, οἱ γυναικὲς εἶχαν ἀπλώσει τὶς νυκτικὰς τοὺς κουβέρτες. Οἱ ἄνδρες εἶχαν στεφανώσει μὲ προσωάδες τὶς πόρτες καὶ σκορπίζοντες λουλούδια στὰ κατώφλια. Καθὼς φουσκῶσε ὁ ἀέρας στὸς δρόμους ἐγίνονταν ἐν ἄπεραν καὶ θαμβωτικὸν κυμάτισμα ὅπου μὴδὲν στὸ πλῆθος.

Ἐπειτα ἀπ' τὴν νίκη ἐναντίον τῶν Ραντουσάνων, ὁ κόσμος τοῦ Μασαλικίου ἐγύριζε τὸ πανηγύρι τοῦ Σεπτέμβριον μ' ἐξαιρετικὴ μεγαλοπρέπεια. Μία θαυμαστὴν φθόγγον φλόγα πύρινη ὅλην τὴν ψυχὴν. Ὅλο τὸ χωρὶ ἐδυσίαζεν τὸν πρόσφατον πλούσιον ἄνθρωπον στὴ δόξα τοῦ Προστάτη. Στὸς δρόμους, ἀπὸ τὸ ἑνὰ παραθῆκα στὸ ἄλλο, οἱ γυναικὲς εἶχαν ἀπλώσει τὶς νυκτικὰς τοὺς κουβέρτες. Οἱ ἄνδρες εἶχαν στεφανώσει μὲ προσωάδες τὶς πόρτες καὶ σκορπίζοντες λουλούδια στὰ κατώφλια. Καθὼς φουσκῶσε ὁ ἀέρας στὸς δρόμους ἐγίνονταν ἐν ἄπεραν καὶ θαμβωτικὸν κυμάτισμα ὅπου μὴδὲν στ

ΒΕΛΑΣΚΟΥΕΘ, Ο ΜΕΓΑΛΥΤΕΡΟΣ ΖΩΓΡΑΦΟΣ ΤΗΣ ΙΣΠΑΝΙΑΣ

Αὐτοπροσωπογραφία
[Μουσείον τοῦ Καπιτωλίου]

«Δὸν Κιχώτου» καὶ τοῦ Διέγο Ροδριγέζ ντὰ Σύλβα ὁ Βελάσκουεθ. Τὸ ὄνομα τοῦ Βελάσκουεθ γεμίζει ὅλην τὴν τέχνην, τὴν τόσον πλουσίαν καὶ τόσον ἰδιότυπον, ἄλλως τε, τῆς Ἰσπανίας, ὅπως τὸ ὄνομα τοῦ Ρέμπραντ πληροῖ ὅλην τὴν ὁλλανδικὴν τέχνην.

Ὁ Βελάσκουεθ (εἶνε τὸ ἐπώνυμον τῆς μητρὸς του, τὸ πατρικὸν εἶνε τὸ Σύλβα) ἐγεννήθη εἰς τὴν Σεβίλλην κατὰ τὸ 1599 καὶ ἀπέθανεν, ἐνδοξος καὶ θαυμαζόμενος, γεμάτος ἀπὸ δόξαν καὶ τιμὰς, εἰς τὴν αὐλὴν Φιλίππου IV, τοῦ μελαγχολικοῦ καὶ σκυθρωποῦ βασιλέως, τὸ ἔτος 1660.

Διδάσκαλός του ἦτο ὁ Φραντσίσκο Παχέκο, ζωγράφος, λόγιος καὶ ἀνθρωπος μεγάλης φήμης μεταξὺ τῶν συμπατριωτῶν του. Ὁ Βελάσκουεθ ἐνυμφεύθη τὴν θυγατέρα τοῦ Παχέκο, τὴν Δόνα Χουάνα (Ἰωάννα).

Ἡ φήμη καὶ ἡ ἐπιτυχία τοῦ Βελάσκουεθ ἦτο ἡ προσωπογραφία τοῦ κόμητος Ὀλιβαρές, ἐφίππου. Φιλίππος ὁ IV παρήγγειλεν εἰς τὸν νέον ζωγράφον τὴν ἰδικήν του προσωπογραφίαν καὶ ἅμα τὴν εἶδε διέταξε καὶ ἐξηφάνισαν ὅλας τὰς προηγουμένας προσωπογραφίας του καὶ τὴν ἐστῆσεν τὸν θαυμασμόν τῶν ὑπηκόων του εἰς τὸ ὑπαίθριον, πρὸ τῆς ἐκκλησίας τοῦ Σάν Φελίπ ἑλ Ρεάλ. Ἡ κριτικὴ ὅλων τῶν συγχρόνων του συγγραφέων ἦτο σύμφωνος μὲ τὸν λαὸν καὶ τὸν βασιλέα του. Ἐπιστοιποιήθη ὅτι ἦτο ὁ μεγαλύτερος ζωγράφος τοῦ αἰῶνάς του καὶ ἴσως καὶ τῶν μετέπειτα αἰώνων. Ἡ ἐπιτυχία αὐτῆ τοῦ ἦνοιξε τὰς πύλας τῶν ἀνακτόρων τοῦ Φιλίππου. Ἐγένετο ὁ ἐπίσημος ζωγράφος τῆς αὐλῆς καὶ ἐξωγράφησε τὰς προσωπογραφίας τῶν ἰνφαντῶν τῆς ἰσπανικῆς δυναστείας, κομήτων, δουκῶν, πολλῶν αὐλικῶν καὶ αὐτῶν ἀκόμη τῶν νάνων, γελωτοποιῶν τοῦ βασιλέως, ἀναποσπάστων ἀπὸ τὴν μεγαλοπρεπῆ βασιλικὴν ἀκολουθίαν.

Κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην, ἄλλος εὐνοούμενος τῆς φύσεως καὶ τῆς τύχης, ὁ Ροῦμπενς, ἐπεσκέφθη τὴν Μαδρίτην, ὡς διπλωματικὸς ἀπεσταλμένος τοῦ Βασιλέως του εἰς τὴν Ἰσπανίαν. Ὁ Βελάσκουεθ ἐβλεπε συχνὰ τὸν μέγαν ζωγράφον καὶ τὰ ἔργα του.

Μετ' ὀλίγον (1629) ὅτε ὁ Φίλιππος ἀνέθεσεν εἰς τὸν Ἀμβρόσιον Σπινόλλα νὰ διοικήσῃ τὸ δουκάτον τοῦ Μιλάνου, ὁ Βελάσκουεθ ὑπῆρξε μέλος τῆς ἀκολουθίας του καὶ μετέβη εἰς τὴν Ἰταλίαν ὅπου ἐθαύμασε καὶ ἐπεσκέφθη τὰς πινακοθήκας τῆς Ἰταλίας. Ἐκεῖ, εἰς τὸ Μιλάνον, ἐγνώρισε καὶ τὸν Ριμπέρα, τὸν συμπατριώτην του ζωγράφον.

Ἐπιστρέφει εἰς τὴν Μαδρίτην καὶ ἐξακολουθεῖ νὰ ἐκτελῇ προσωπογραφίας τῆς αὐλῆς, ἀλλὰ εὐρίσκει καὶ καιρὸν νὰ συνθέσῃ μεγάλους πίνακας ἱστορικῶν καὶ θρησκευτικῶν ὑποθέσεων. Τὸ ἀριστούργημά του εἶνε ἡ παράδοσις τῆς Μπρέντα (τῆς Φλαμανδικῆς πόλεως), διὰ τὴν ὁποίαν εἶνε ὑπερήφανον τὸ Μουσείον τοῦ Πράδο.

Ἀπὸ τὸν πίνακα αὐτὸν τίποτε δὲν εἶνε, ἔστω καὶ κατ' ἐλάχιστον, ἐπιλήψιμον· φῶς, κίνησις, χρῶμα, σχέδιον, οἰκονομία χώρου, καὶ πρὸ πάντων μὲ ζωὴ καὶ μὲ δύναμις παλλομένη ἀπὸ τὴν συγκίνησιν τοῦ καλλιτέχνου.

Ὁ Βελάσκουεθ ἐπεσκέφθη καὶ διὰ δευτέραν φορὰν τὴν Ἰταλίαν κατὰ τὸ 1648, ὅτε ὁ Φίλιππος τοῦ ἀνέθεσε νὰ ἀγοράσῃ εἰκόνας καὶ ἄλλα ἔργα τέχνης διὰ τὸ Μουσείον του. Ἐπεσκέφθη πολλὰς πόλεις τῆς Ἰταλίας καὶ τότε ἐξετέλεσε τὴν ἀλησμόνητον προσωπογραφίαν τοῦ Πάπα Ἰννοκεντίου τοῦ X.

Τί ποῖμα χάριτος εἶνε ἐκεῖνο τὸ μεῖδιμα τὸ ἐλαφρὸν ποὺ φωτίζει σὰν ἀχτίδα ἑαρινοῦ ἡλίου τὸ κουρασμένον ἀπὸ τὰς φροντίδας καὶ τὰς σκέψεις, πρόσωπον τοῦ γέροντος Πάπα! Τὸ βλέμμα του, ὅξυ καὶ διαπεραστικόν, σχεδὸν ἀνακριτικόν, σὰς ἀναγκάζει νὰ κατεβάσῃς τὰ μάτια σας. Τόση εἶνε ἡ ζωὴ καὶ ἡ ψυχὴ τῆς προσωπογραφίας αὐτῆς.

Ἡ ἐπιστροφὴ του εἰς τὴν Μαδρίτην ἐσημειώθη μὲ νέαν εὐνοίαν τοῦ Βασιλέως του.

Ἡ Βασίλισσα, σχεδὸν κοριτσάκι, δεκαεπτὰ ἐτῶν, εἶχεν ἀνάγκην διασκεδάσεως. Ὁ Βασίλεὺς εἶχε πάντα λόγον νὰ μὴ θέλῃ νὰ πλήττῃ μέσα εἰς τὰ σκοτεινὰ ἀνάκτορα. Πρέπει νὰ γίνωνται ἐορταί, διασκεδάσεις, ἐκδρομαὶ εἰς τοὺς ροδωτολίστους κήπους καὶ ἐκλέγει τὸν Βελάσκουεθ ἀρχηγὸν τοῦ πολιτικοῦ τοῦ οἴκου. Μὲ ὅλας τὰς ἀσχολίας τῆς αὐλικῆς του ὑπηρεσίας, ποὺ δὲν ἦσαν ὀλίγαι, ἐξωγράφησε πολλὰς προσωπογραφίας τῶν περιγκισσῶν, καὶ τῶν αὐλικῶν καὶ

εὗρε καιρὸν νὰ συνθέσῃ καὶ πίνακας ἱστορικῶν καὶ θρησκευτικῶν. Τέλος ὁ Βελάσκουεθ, ἐξηντηλέμενος ἀπὸ τὰς προετοιμασίας τῆς συναντήσεως Φιλίππου τοῦ IV μὲ τὸν Λουδοβίκον XIV, τὸν Βασίλεα τοῦ Ἡλίου, ἀπέθανε κατὰ τὸ ἔτος 1660 εἰς τὴν Μαδρίτην, ἀφήσας δύο μόνον μαθητάς, τὸν γαμβρὸν του Μάξο, τὸν σκλάβον του καὶ κατόπιν ἀπελεύθερον Παρέγια καὶ πληθὺς μιμητῶν, οἱ ὅποιοι ὁμοῦ οὐδέποτε ἐφθασαν τὸν διδάσκαλον.

Ὅλη ἡ γοητεία τοῦ ἔργου τοῦ Βελάσκουεθ εἶνε ὁ τρόπος μὲ τὸν ὁποῖον μετεχειρίσθη τὸ χρῶμα. Εἶνε δύσκολος ὁ καθορισμὸς τῆς ἐργασίας του καὶ τῆς τέχνης του.

Ἄλλοτε ἐπιθέτει χρώματα ἐπὶ χρωμάτων, ἄλλοτε ἀπλῶς θωπεύει μὲ τὸν χρωστήρα του. Πάντοτε ὅμως γεννᾷ μίαν συναρπαστικὴν ἀρμονίαν χρωματισμῶν τόσῳ λεπτῶν, μίαν θεσπεσίαν μουσικὴν, εἰς τὴν ὁποίαν ἡ ἀτμοσφαῖρα εἶνε ὁ κυριώτερος παράγων. Οἱ τόνοι τῶν χρωμάτων του εἶνε ἐλαφροὶ σὰν ἀκουαρέλλας, ἰδίως εἰς τὰς ἀργυροτέφρους ἀποχρώσεις τόσῳ καλὰ συναρμολογούμενας μὲ τὰ ρόδινα καὶ φενγαλέα χρώματά του.

Ὁ χρωστήρ του εἶνε θαυμαστῆς εὐκολίας· τοῦ ἀρκοῦν ὀλίγαι θωπεῖαι, ἐλαφραὶ σὰν τὸ ἑαρινὸ ἀεράκι διὰ νὰ ἀποδόσῃ τὴν φυσιογνωμίαν τῶν ξανθῶν περιγκισσῶν καὶ τῶν ἀνδραγαθῶν τῶν πολυτελῶν ἐνδυμάτων καὶ τῶν πυλῶσεων τῶν αὐλικῶν.

Πλέον τῶν ἑκατὸ προσωπογραφιῶν τοῦ Βελάσκουεθ εἰμειναν διὰ τὸν θαυμασμόν μας καὶ ὀλίγοι πίνακες του. Τὰ σχέδια σχεδὸν ὅλα ἐχάθησαν, καὶ ἀπὸ τὰς μεγάλας συνθέσεις του δὲν ἔχομεν πολλὰς. Μερικὰ ἀπὸ τὰ φερόμενα ὡς ἔργα τοῦ Ἰσπανοῦ ζωγράφου εἶνε ἀπλῶς ἔργα μιμητῶν του καὶ μάλιστα κακῶν. Ἐν τούτοις αὐτὰ τὰ ὀλίγα ἔργα του, τὰ αὐθεντικά, ἀρκοῦν νὰ τὸν κατατάξουν μεταξὺ τῶν πρώτων ζωγράφων τῆς παγκοσμίου τέχνης καὶ τὸν πρῶτον καὶ τελειότερον τῆς Ἰσπανικῆς.

Ἡ δικαία ἀναγνώρισις τοῦ Θεοτοκοπεύλου καὶ ἡ ἐτι δικαιοτέρα ἑξασίς τοῦ Γκόγια, δὲν ἐδάμψωσεν τὸ παράπαν τὴν ἰδικήν του λάμψιν.

ΣΤΕΦ. ΞΕΝΟΠΟΥΛΟΣ

Ἡ Ἀφροδίτη ἀνακεκλιμένη
[Ἑθνικὴ Πινακοθήκη τοῦ Λονδίνου]

Συντροφικὰ κρασοπατέριον
[Ἑθνικὸν Μουσείον τῆς Νεαπόλεως]

Ὁ Χριστὸς εἰς τὸν στύλον
[Ἑθνικὴ Πινακοθήκη τοῦ Λονδίνου]

Ὁ Πάπας Ἰννοκέντιος X
[Μουσείον τῆς Περτρούπλες]

Τὸ προσκύνημα τῶν ποιμένων
[Ἑθνικὴ Πινακοθήκη τοῦ Λονδίνου]